

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Temmuz 2024

immib
İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

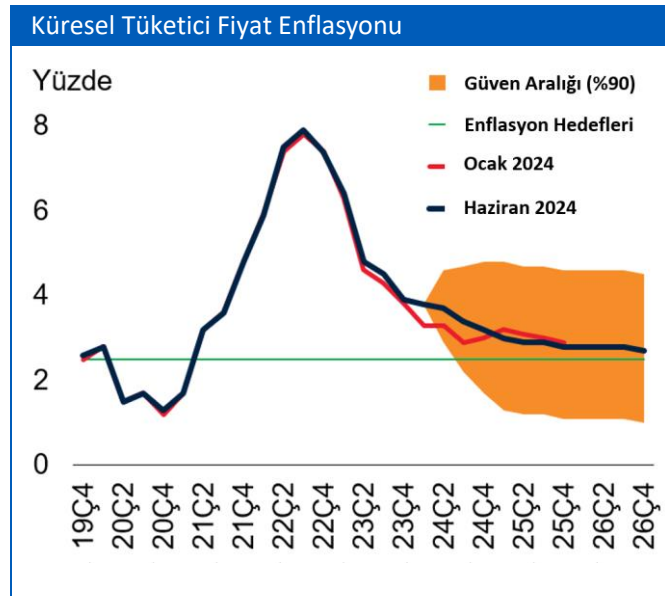
Küresel Ekonomi ve Ticaret	2
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	7
Küresel Emtia Fiyatları	25
Enerji Dönüşümünde Dijitalleşmenin Rolü	33
Alüminyum Ekstrüzyon Ürünleri için ABD Antidamping ve Telafi Edici Vergi Soruşturmaları	35
Yaşlanmanın Ekonomiye Etkileri	40
Faiz Oranlarındaki Artış ve Gelişmekte Olan Ekonomilere Etkileri	47
Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminin Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Önemi	48

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Küresel Ekonomi

Dünya Bankası tarafından Haziran ayında yayınlanan Küresel Ekonomik Beklentiler¹ raporuna göre küresel ekonomi son yıllarda üst üste gelen olumsuz şokların ardından istikrar kazanmaya başlamıştır. Küresel aktivite, artan finansman maliyetleri ve jeopolitik gerilimlere rağmen 2024 yılının başında güçlenmiştir. Küresel büyümenin ABD'nin devam eden güçlü büyümesinden kaynaklı beklenenden biraz daha hızlı büyüyeceği öngörülmektedir. Küresel faiz oranlarında beklenen düşüşün boyutu önemli ekonomilerde sürmekte olan enflasyon baskıları nedeniyle ılımlı seyretmektedir. Küresel görünüm tarihsel standartlara göre zayıf kalmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerin 2024-26 döneminde pandemiden önceki on yıla kıyasla daha yavaş büyümesi beklenmektedir. 2024 yılında gelişmekte olan birçok ülkede iç talebin iyileşmesi öngörülmektedir. Yine de gelişmekte olan ekonomiler, büyük ekonomilerdeki gelişmelerin etkisiyle biraz yavaşlayabilir. Enflasyon küresel olarak azalmaya devam etmektedir.

Kaynak: Dünya Bankası²

Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde merkez bankası hedeflerine doğru ilerleme kaydedilse de ilerlemenin hızı tahmin edilenden daha yavaş seviyededir. 2024 yılının kalanında sıkı para politikası duruşlarının devam etmesi ve ücret artışlarının yavaşlaması enflasyonun daha da düşmesine yardımcı olabilir. 2026 yılı sonunda

¹ Dünya Bankası, Global Economic Prospects [↗](#)

² Dünya Bankası, Global Economic Prospects [↗](#)

küresel enflasyonun büyük ölçüde merkez bankası hedefleriyle tutarlı olarak ortalama yüzde 2,8 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Gelişmiş ekonomilerde 2024 yılı için beklenen parasal genişlemenin boyutu 2023 yılının sonlarından bu yana önemli ölçüde azalmıştır. Beklenen politika faizi ile ilgili yöntemlerin büyük ekonomiler arasında farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Avrupa Merkez Bankası politika gevşemesine devam etmektedir. ABD Merkez Bankası'nın faiz oranlarını daha uzun süre sabit tutacağı öngörülmektedir. 2023 yılında enflasyonun düşmesiyle birlikte küresel büyümedeki yavaşlama olasılığına ilişkin endişelerin azalmasının bir yansıması olarak küresel finansal koşullar 2024 yılında hafiflemiştir. Küresel hisse senedi piyasalarının da büyük bir kazanım elde ettiği ifade edilmektedir.

Küresel büyüme 2010-19 arasını kapsayan tarihsel standartların ortalamasının yaklaşık 0,4 puan altında kalmaya devam etmektedir. 2024-25'te ekonomilerin yaklaşık %60'ının 2010'larda gerçekleştirdiği ortalama hızının altında performans göstermesi beklenmektedir. Ekonomilerin yaklaşık %60'ı küresel üretimin ve nüfusun %80'inden fazlasını temsil etmektedir. Baskın görünümün birçok büyük ekonomide potansiyel büyümede kalıcı bir yavaşlamanın altını çizdiği belirtilmektedir. Büyümenin, salgın öncesi normlarla kıyaslandığında tedarik zincirleri ve emtia fiyatlarındaki şoklardan kaynaklı yüksek enflasyon yaşayan ülkelerde özellikle zayıfladığı değerlendirilmektedir. Bu eğilimin gelecek yıllarda da devam etmesi beklenmektedir. Dolayısıyla arz yönlü zayıflığın kalıcı olabileceği ifade edilmektedir. Gelişmekte olan ekonomilerde büyümenin 2024-26'da yılda %4 civarında seyredeceği tahmin edilmektedir. Çin'deki büyümenin bu yılla birlikte 2025 ve 2026'da daha da yavaşlayacağı öngörülmektedir. Çin hariç tutulduğunda gelişmekte olan ekonomilerin 2024 yılında %3,5, 2025-26'da ise ortalama %3,9 büyümesi beklenmektedir. Gelişmiş ekonomilerde büyüme 2024 yılında %1,5 seviyesinde gerçekleşebilir. Euro bölgesinde 2023 yılındaki büyüme sıkı kredi koşulları, zayıf ihracat ve yüksek enerji fiyatlarının etkisiyle ciddi bir şekilde yavaşlamıştı. 2024 yılında ise hafif bir artış kaydederek %0,7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Küresel ekonominin yüksek finansman maliyetlerine karşı dirençli olmasıyla birlikte görünüme yönelik risklerin Ocak ayından bu yana biraz daha dengeli hale geldiği değerlendirilmektedir. Yine de artan belirsizlik ortamında risklerin aşağı yönlü olmaya devam ettiği ifade edilmektedir. Artan jeopolitik gerilimlerin ticaret ve emtia piyasalarını bozabileceği, enflasyonu yükseltebileceği ve ekonomik faaliyetlere zarar verebileceği belirtilmektedir. Özellikle küresel petrol arzında çatışmalara bağlı yaşanabilecek bir kesinti, petrol fiyatlarını belirgin şekilde yükseltebilir ve enflasyonla mücadele sürecini olumsuz etkileyebilir. Ticaret politikasında artan belirsizlik ve ticari kısıtlamalar, beklentiler ve ekonomik aktivite üzerinde baskı yarabilir. Ticaretin daha fazla parçalanması, ekonomik güvenin azalması, ticaretteki çarpıklıkların artması ve finansal piyasalardaki ilgili tepkilerin artması yoluyla olumsuz küresel sonuçlara yol açabilir. Örneğin Çin'de emlak sektöründeki uzun süreli gerilemenin tetiklediği beklenenden daha zayıf büyüme özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki emtia ihracatçıları için olumsuz etkiler yaratabilir. İklim değişikliğine bağlı şiddetli doğal afetler, can, geçim kaynakları ve üretimde önemli kayıplara neden olabilir. Bu tür olaylar aynı zamanda gıda fiyatlarında ani yükselişlere yol açarak küresel enflasyondaki düşüşün durmasına, hatta tersine çevrilmesine ve gıda güvensizliğinin daha da kötüleşmesine neden olabilir. Aşağı yönlü risklerin gerçekleşmesi halinde özellikle yoksul ve savunmasız olan gelişmekte olan ülkeleri en sert şekilde etkileyeceği tahmin edilmektedir. Olumlu tarafta ise küresel enflasyondaki düşüş güçlü üretkenlik artışının da yardımıyla öngörülen daha hızlı ilerleyebilir. Küresel enflasyonun hızlı bir şekilde düşmesinin merkez bankalarının politika faizlerini varsayılandan daha fazla düşürmesine olanak sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Böyle bir durumda gelişmekte olan ülkeler de artan sermaye girişlerinden faydalanabilir. Yukarı yönlü bir diğer risk ise ABD büyümesinin güçlü işgücü arzı nedeniyle beklenenden daha yüksek olması ihtimalidir.

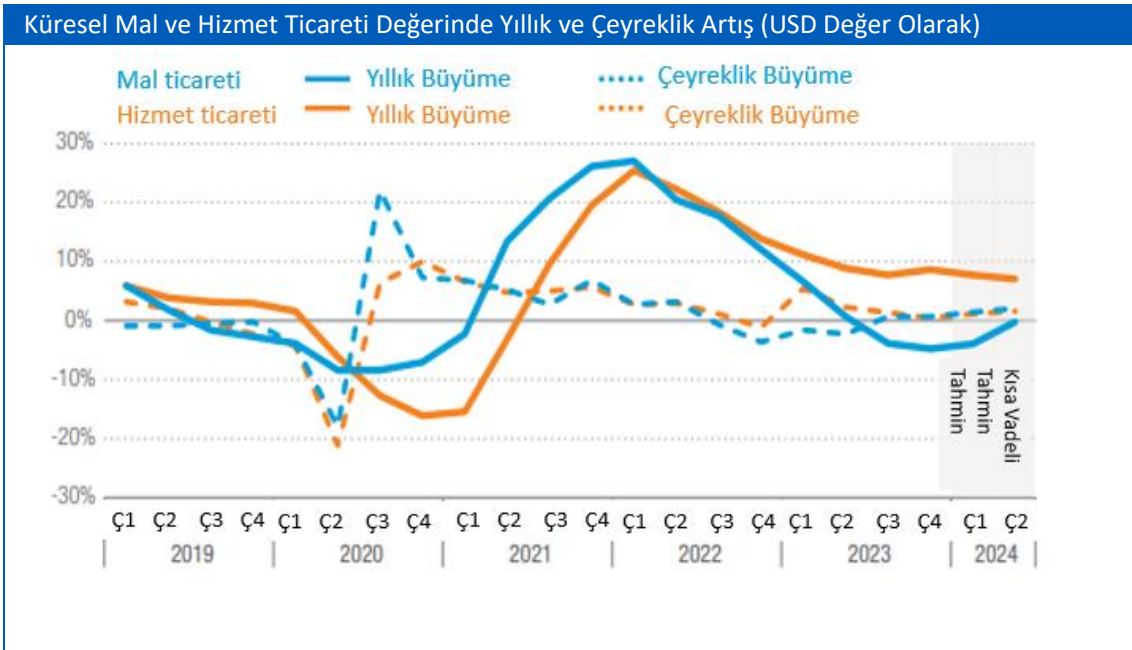
Uluslararası kuruluşların büyüme tahminlere ilişkin güncel verilerin yer aldığı tablo aşağıda yer almaktadır.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,3	5,9	5,8	4,8	5,9	9,7	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,0	3,0	1,0
	2023	2,6	0,5	2,5	2,9	3,6	8,2	5,2	1,9
	2024	2,6	0,7	2,5	2,0	2,9	6,6	4,8	0,7
	2025	2,7	1,4	1,8	2,2	1,4	6,7	4,1	1,0
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,3	0,5	2,5	2,9	3,6	8,2	5,2	1,9
	2024	3,2	0,9	2,6	2,1	3,2	7,0	5,0	0,7
	2025	3,3	1,5	1,9	2,4	1,5	6,5	4,5	1,0
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	3,1	0,7	2,6	1,9	2,6	6,6	4,9	0,5
	2025	3,2	1,5	1,8	2,1	1,0	6,6	4,5	1,1

Kaynak: IMF (Temmuz 2024), Dünya Bankası (Haziran 2024), OECD (Mayıs 2024)

Küresel Ticaret

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) Temmuz ayında yayınladığı Küresel Ticaret Güncellemesi'nde³ mevcut küresel ticaret trendlerinin olumluya döndüğünü belirtmektedir. Mal ticareti 2024'ün ilk çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre dolar bazında değer olarak yaklaşık %1 artmıştır. Hizmet ticareti de ilk çeyrekte yaklaşık %1,5 oranında yükselmiştir. UNCTAD, 2024'ün ikinci çeyreği için daha güçlü pozitif bir trend öngörmektedir. 2024'ün ilk yarısı için yaklaşık %2'lik bir artış olacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın 2024 yılındaki mal ticaretine yaklaşık 250 milyar dolar, hizmetler ticaretine yaklaşık 100 milyar dolar eklemesi beklenmektedir. Olumlu trendlerin devam etmesi halinde küresel ticaretin 2024 yılında 32 trilyon dolara ulaşabileceği ifade edilmektedir. Ancak yine de 2022 yılında değer olarak ulaşılan rekor seviyenin aşılması olası görülmemektedir. Ticareti gerçekleştiren malların fiyatları, 2024'ün ilk çeyreğinde sabit kalmıştır. Ancak ticaretin hacimden çok değer olarak artmasıyla birlikte fiyatların 2024'ün ikinci çeyreğinde artması beklenmektedir. Bu yükselişe rağmen ticari mal fiyatlarındaki yıllık değişimin negatif kalacağı tahmin edilmektedir.

Kaynak: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD)

Genel olarak, küresel enflasyonun ılımlı seyrinin ve ekonomik büyüme tahminlerinin iyileşmesinin 2023'ü etkileyen aşağı yönlü makroekonomik eğilimlerin tersine döndüğüne işaret ettiği belirtilmektedir. Ayrıca enerji dönüşümü ve yapay zeka ile ilgili ürünlere olan talebin artmasının da ticaret büyümesine katkıda bulunacağı ifade edilmektedir. 2024'ün ilerleyen dönemlerinde ABD'de faiz indirimi ihtimali ve bunun sonucunda zayıflayan dolar da küresel ticarete ciddi katkı yapabilir. 2024 yılında küresel ticaret görünümü aşağı yönlü risklere açık olmaya devam etmektedir. Kalıcı jeopolitik gerilimler, artan nakliye maliyetleri ve ortaya çıkan sanayi politikaları küresel ticareti önemli ölçüde etkileyebilir. Ekonomik büyümeye yönelik beklentiler olumlu olsa da ülkeler ve bölgeler arasında görülen farklılıkların ticaret kalıplarını da etkileyebileceği ifade edilmektedir. Elektrikli araçlar, güneş panelleri, piller ve yarı iletkenler gibi bazı sektörlerde talebin birçok ülkede daha da artması beklenmektedir. Dolayısıyla bu ürünlerin ticareti ortalamadan üzerinde bir hızla artabilir. Öte yandan hükümet politikalarının bu eğilimlerin bir kısmını sınırlayabileceği de değerlendirilmektedir. Yurtiçi kaygıların önceliklendirilmesi ve iklim taahhütlerinin yerine getirilmesinin aciliyeti hem sanayi hem de ticaret politikalarında değişikliklere yol açmaktadır. Ticareti kısıtlayıcı önlemlerin ve içe dönük sanayi politikalarının kullanılmasının, özellikle bazı stratejik sektörlerde uluslararası ticaretin büyümesini olumsuz etkileyebileceği tahmin edilmektedir. Küresel ticaret, tedarik zincirlerinin ticaret politikasındaki değişimlere ve jeopolitik

³ UNCTAD, Global Trade Update [2](#)

gerilimlere verdiği tepkiden etkilenmektedir. Bazı Doğu Asya ve Latin Amerika ekonomileri, jeopolitik kaygılardan etkilenen tedarik zincirlerine daha fazla entegre olma fırsatı bulabilir.

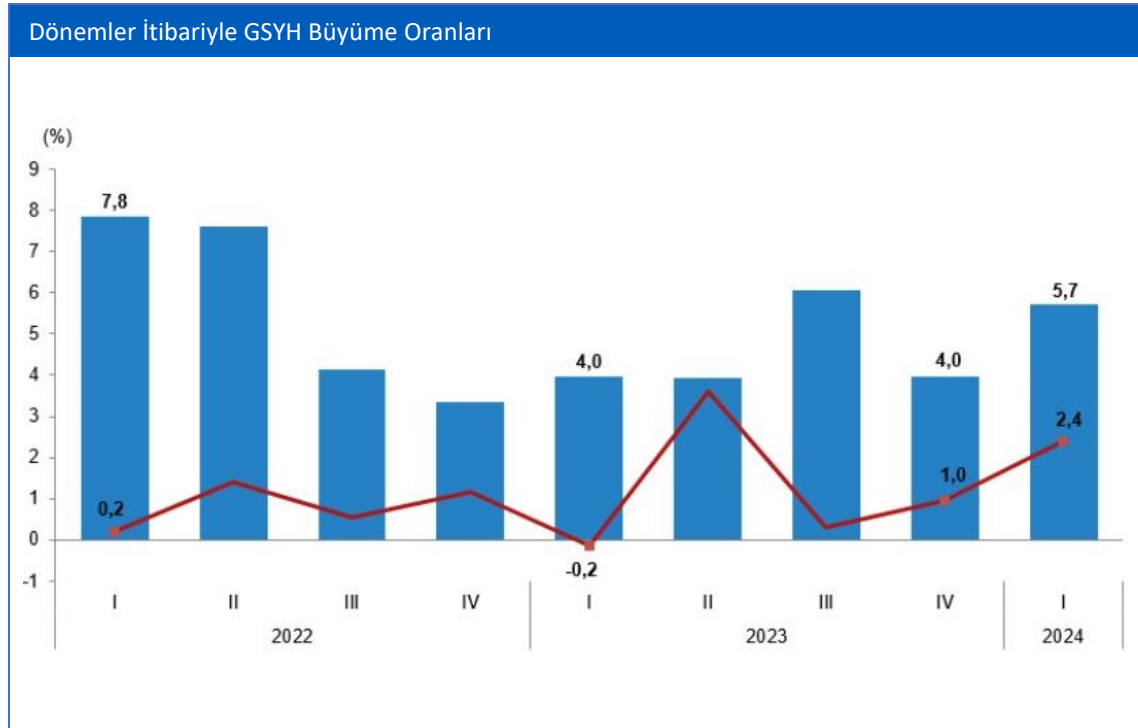
2023 yılında büyük ekonomiler arasındaki mal ticaretindeki düşüş, 2024 yılının ilk çeyreğinde bir kısmı için tersine dönmüştür. Özellikle Brezilya, Rusya ve ABD'ye yönelik ithalat artmıştır. İhracat tarafında ise Çin ve Hindistan, çeyrekten çeyreğe oldukça güçlü ihracat performansı sergilemiştir. Rusya ve ABD'nin de ihracatı artarken Japonya ve Güney Afrika'da ticaret düşmeye devam etmiştir. Jeoekonomik konular ikili ticaret eğilimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ortaya çıkan sanayi politikaları, stratejik ürünlerin küresel arzının daha az sayıdaki ekonomide yoğunlaşmasını artırabilir. Gelişmiş ülkelerin ve gelişmekte olan başlıca ekonomilerin kendi sanayilerine ağır sübvansiyonlar sağlayarak söz konusu sektörlerde küresel rekabet güçlerini artırmaları beklenmektedir. Bu durum sadece yerel pazarları değil aynı zamanda küresel ticareti de etkilemektedir. Potansiyel olarak küçük ekonomilerin bu kazançlı pazarlara girmesini engelleyeceği belirtilmektedir. Sübvansiyon yarışı, tarafların üstünlük elde etme çabasından ötürü yüksek değere/hacme sahip ticari ilişkileri bulunan büyük tedarikçiler arasında ticaretin parçalanmasına yol açabilir. Sanayi politikası şeklindeki tek taraflı eylemlerin ticareti bozduğu ve sonuç olarak ticaret ortaklarının ticari kısıtlamalarla, artan korumacılıkla ve küresel ticaret sistemini olumsuz etkileyen misilleme eylemlerini tetikleyerek karşılık verebileceği belirtilmektedir. Zayıf uluslararası ticaret kuralları sınır ötesi işlemlerde belirsizliği artırarak iş stratejilerine karmaşıklık katmakta, maliyetleri ve fiyatları tahmin etmeyi zorlaştırmaktadır.

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2024 Yılı İlk Çeyreğinde %5,7 Büyüdü

GSYH 2024 yılı birinci çeyreğinde; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %5,7 arttı.⁴ Aynı dönemde 2023 yılı dördüncü çeyreğine göre yaşanan artış ise %2,4 oldu.

⁴ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024					
					Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim) (%)	1,9	11,4	5,5	4,5	-	-	5,7	-	-	-
GSYH (Milyar \$) ¹	717	808	906	1119	-	-	286	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi ²	1,6	17,5	4,4	1,6	1,3	11,1	4,6	-0,7	-0,1	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	76,3	76,2	76,4	76,2	76,7	76,3	76,3
İstihdam (Milyon Kişi)	26,7	28,8	30,8	31,6	31,5	32,3	32,3	32,3	33,2	-
İşsizlik Oranı	13,1	12,0	10,4	9,4	9,8	9,2	8,8	8,5	8,4	-
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-31,1	-6,4	-45,8	-45,0	-2,8	-3,7	-4,5	-5,4	-1,2	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH	-4,3	-0,8	-5,1	-4,0	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-50	-46	-110	-106	-6,1	-6,2	-7,4	-9,9	-6,5	-6,4
İhracat (FOB, Milyar \$)	170	225	254	256	23,0	20,0	22,6	19,3	24,1	18,6
İthalat (CIF, Milyar\$)	220	271	364	362	29,1	26,2	30,0	29,2	30,6	25,0
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-1,0	-5,2	-	-	-	-	-	-
TÜFE Oranı ³	14,6	36,1	64,3	64,8	64,9	67,1	68,5	69,8	75,5	71,6
Politika Faizi Oranı ⁵	8,25 17,00	14,00 19,00	9,00 13,00	9,00 40,00	42,50	45,00	50,00	50,00	50,00	50,00

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹2023 için yıllık GSYH verileri açıklanmamış olup, yıllık veriler 4 çeyreğin toplamı suretiyle elde edilmiştir. Ayrıca mart ayı için verilen GSYH ilk çeyreklik dönemi temsil etmektedir.

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

⁴Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

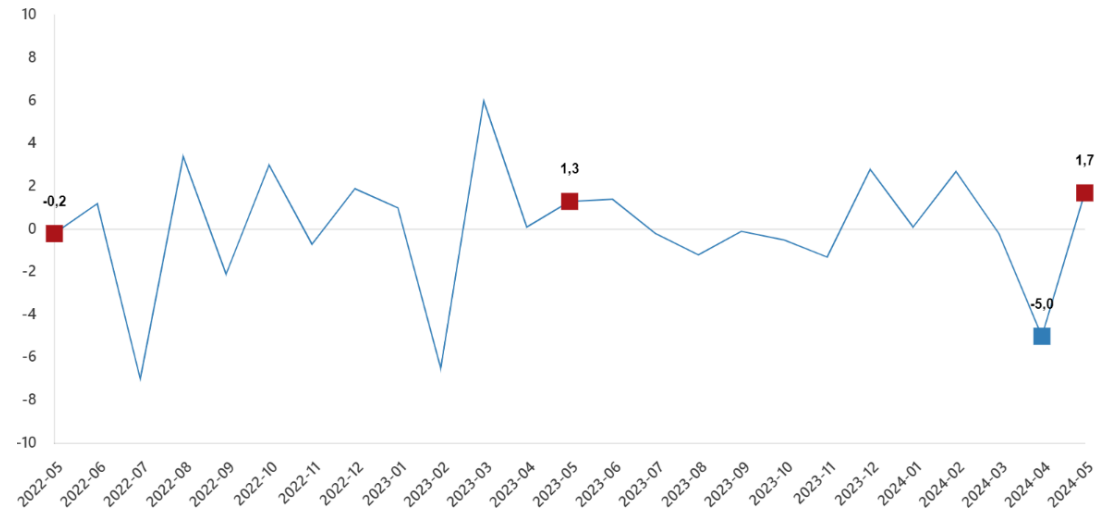
⁵2020-2023 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

Not: 2024 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Mayıs ayında Aylık %1,7 arttı

Aylık sanayi üretim endeksi değişim oranı %1,7 olurken endeks bir önceki yılın mayıs ayına göre %0,1 azaldı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2024 yılı Mayıs ayında madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %2,2 arttı, imalat sanayi sektörü endeksi %0,5 azaldı ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %0,9 arttı.⁵

Aylık Sanayi Üretim Endeksi Değişim Oranları (%)

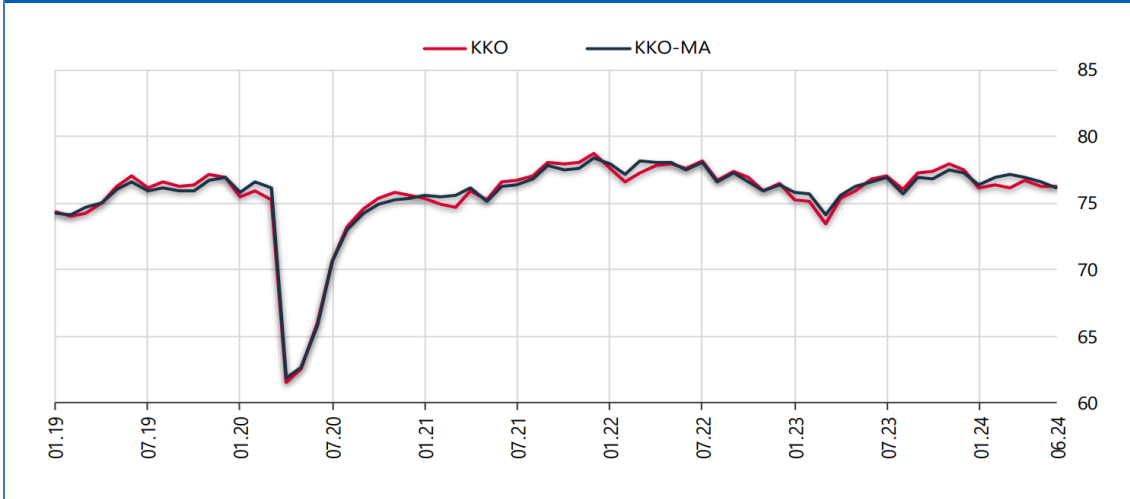

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Mayıs Ayında %76,3 Oldu

2024 yılı Mayıs ayında, İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA), bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 76,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre değişiklik göstermeyerek yüzde 76,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.⁶

KKO ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış KKO (%)

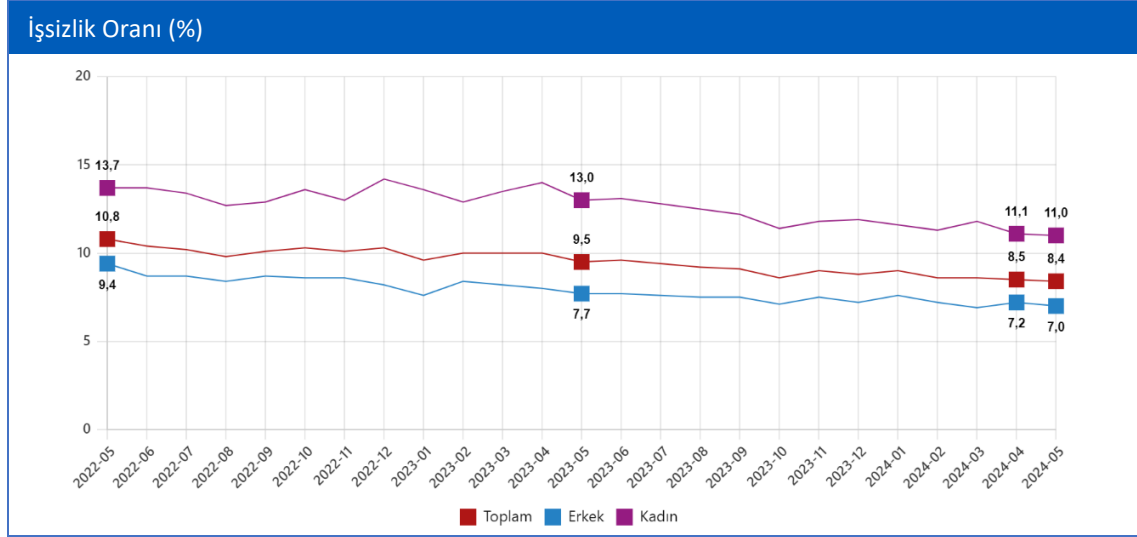
Kaynak:Merkez Bankası

⁵ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi

⁶ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

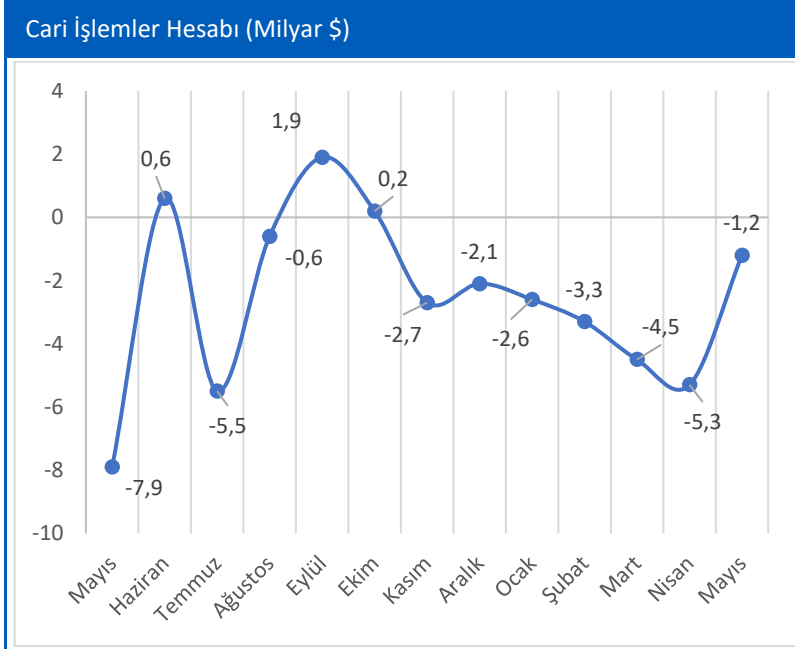
İşsizlik 2024'ün Mayıs Ayında %8,4 Olarak Gerçekleşti

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2024 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre 27 bin kişi azalarak 3 milyon 11 bin kişiye düştü. Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı ise %8,4 seviyesine geriledi. Erkeklerde işsizlik oranı %7,0, kadınlarda ise %11,0 olarak tahmin edildi. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı, bir önceki aya göre 0,3 puan artarak %15,0 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı erkeklerde %12,8, kadınlarda ise %19,3 olarak tahmin edildi. Mevsim etkisinden arındırılmış atıl işgücü oranı ise 2024 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre 2,0 puan azalarak %25,2 olarak belirlendi.⁷⁸

Mayıs 2024 Döneminde Cari İşlemler Açığı 1,23 Milyar \$ Oldu

2024 yılı Mayıs ayında cari işlemler dengesi, 1.235 milyon dolar açık vermiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 3.263 milyon dolar fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4.199 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 4.724 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 3.915 milyon dolar olmuştur.⁹

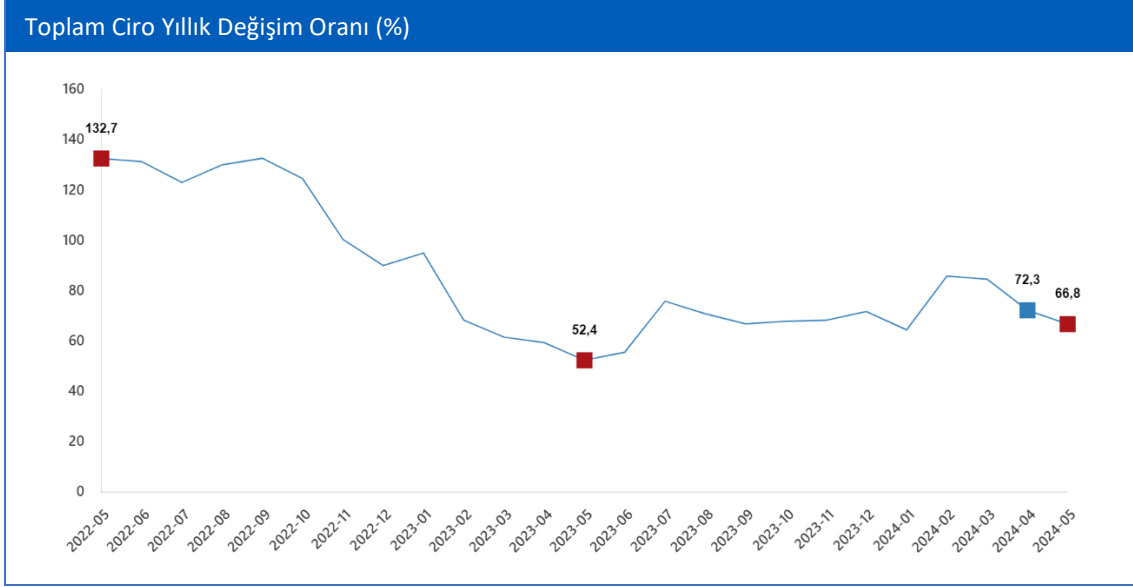
⁷ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [2](#)

⁸ TÜİK tarafından sağlanan tanımlarda referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir. İşgücü istihdam edilenler ve işsizlerin toplamı, işsizlik ise işsizlerin işgücüne oranıdır. [2](#)

⁹ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [2](#)

Ciro Endeksi Mayıs Ayında Yıllık %66,8 Oranında Arttı

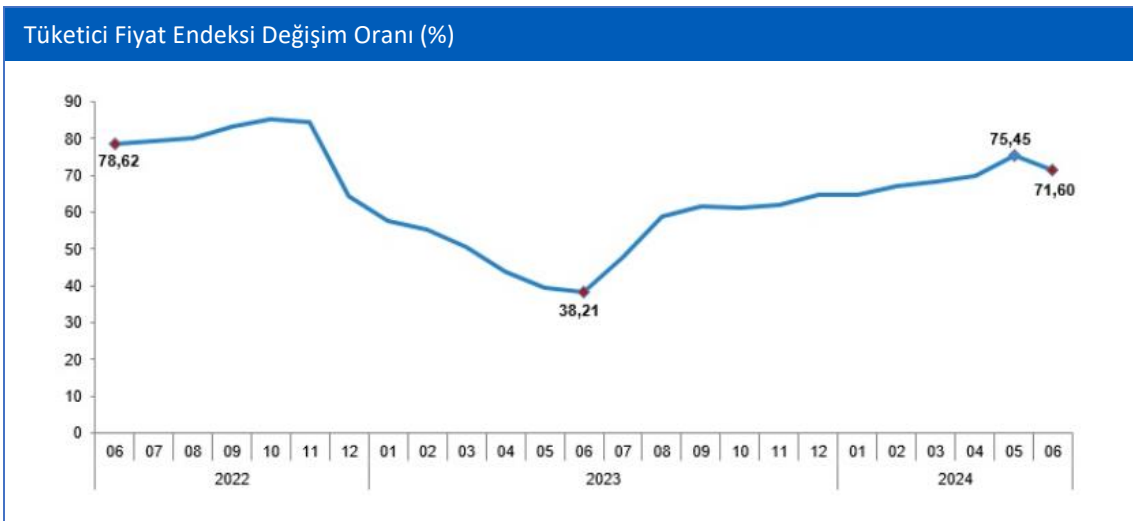
2024 yılı Mayıs ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %66,8 oranında artarken, aylık bazda %0,8 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi yıllık bazda %60,4, inşaat ciro endeksi %87,4, ticaret ciro endeksi %65,1 ve hizmet ciro endeksi %80,6 artmıştır. Aylık bazda ise sanayi endeksi %1,5 artmış, inşaat ciro endeksi %5,7 artmış, ticaret ciro endeksi %0,7 azalmış ve hizmet ciro endeksi %3,4 artmıştır.¹⁰

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Haziran 2024'te yıllık %71,6 oldu

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Haziran 2024'te yıllık %71,60, aylık %1,64 oranında arttı. 2003=100 temel yılına göre hesaplanan TÜFE'deki değişim, 2024 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %1,64, bir önceki yılın aynı ayına göre %71,60 ve on iki aylık ortalamalara göre %65,07 olarak gerçekleşti. Haziran 2024'te bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %47,84 ile giyim ve ayakkabı oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %107,11 ile eğitim oldu. 2024 yılı Haziran ayında ana harcama grupları itibarıyla bir önceki aya göre en çok azalan ana grup %0,58 ile giyim ve ayakkabı olurken, aynı dönemde bir önceki aya göre artışın en yüksek olduğu ana grup %3,79 ile konut oldu.¹¹

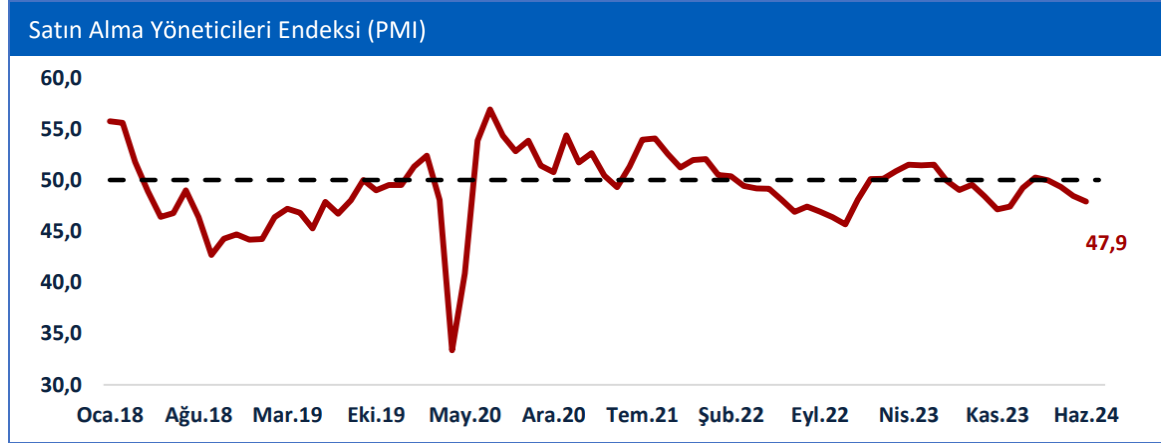
Kaynak:TÜİK

¹⁰ TÜİK, Ciro Endeksleri [↗](#)

¹¹ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [↗](#)

Türkiye'nin PMI Değeri Haziran Ayında 47,9 Olarak Gerçekleşti

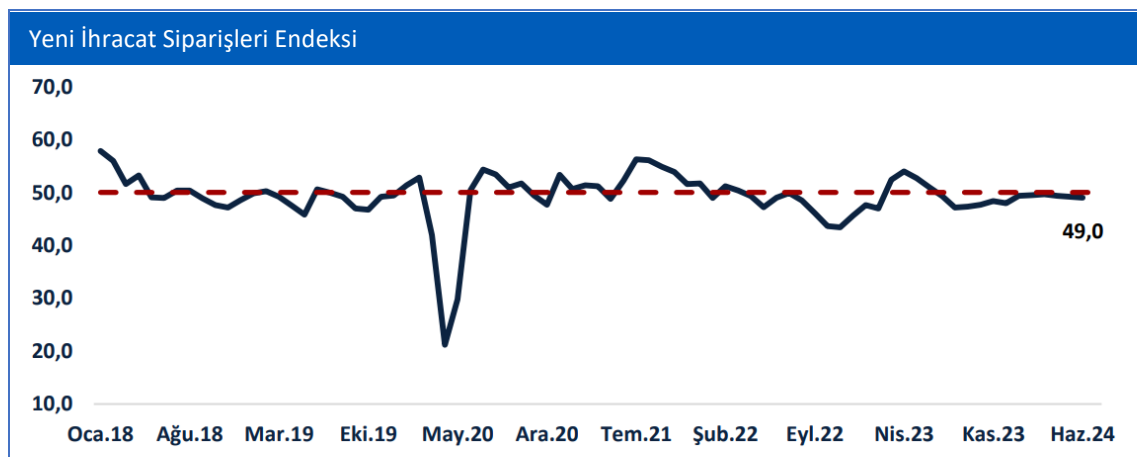
Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. PMI, 2024 yılı Haziran ayında 47,9 olarak gerçekleşmiştir.¹²

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Haziran Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks Değeri 49,0 Oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2024 yılı Haziran ayında yeni ihracat siparişleri endeksi 49,0 olarak gerçekleşmiştir.

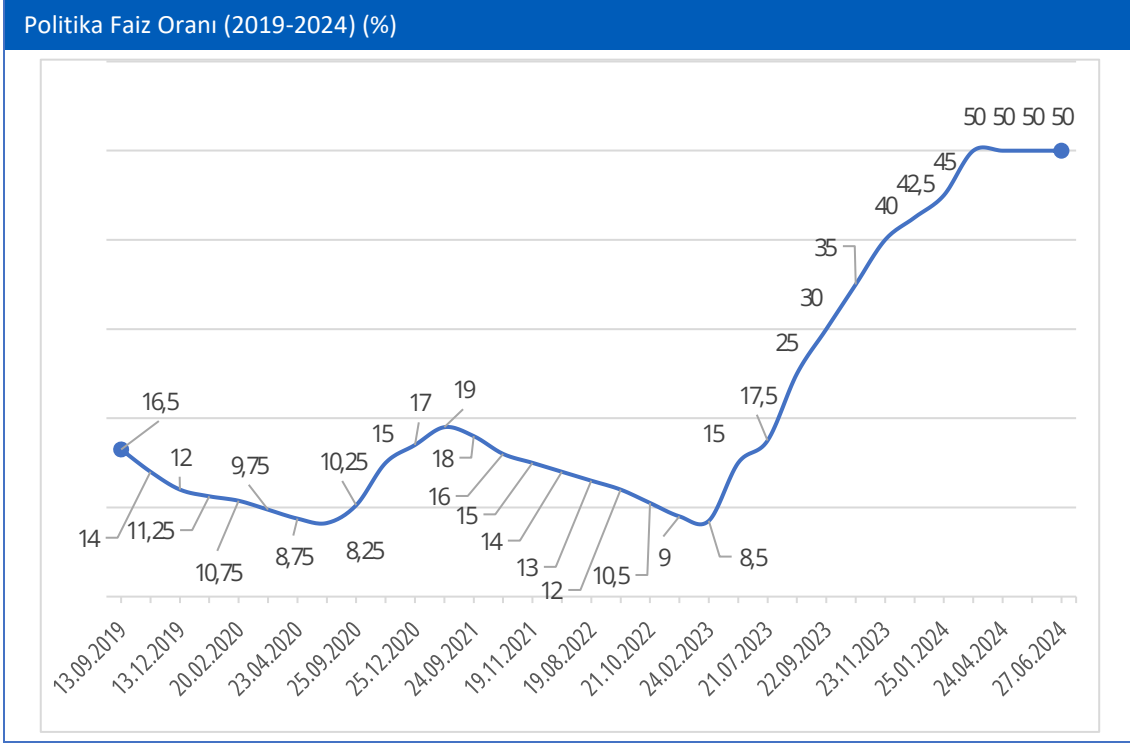

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

¹² Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Haziran Ayında da Politika Faizi %50 Olarak Belirlendi.

Para Politikası Kurulu'nun son toplantısında, on toplantısında politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının yüzde 50'de sabit tutulmasına karar verilmiştir. Kurula göre, Mayıs ayında aylık enflasyonun ana eğiliminde geçici bir kesinti yaşanmıştır. Yakın döneme ait göstergeler, yurt içi talebin enflasyonist seviyede olsa da yavaşladığını göstermektedir. Hizmet enflasyonundaki yüksek seyir ve katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları enflasyonist baskıları canlı tutmaktadır. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşu devam edeceği de belirtilmiştir. ¹³

Kaynak: Merkez Bankası

5 Temmuz 2024 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 13,8 Trilyon TL'ye Ulaştı

BDDK tarafından 31 Mayıs 2024 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 8,9 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 4,9 trilyon TL'ye ulaşmıştır. ¹⁴

Krediler			
Sektör / Krediler (5 Temmuz 2024 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	8.874.475	4.964.023	13.838.499
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	3.190.022	4.483	3.194.505
Ticari ve Diğer Krediler	5.684.453	4.959.540	10.643.993
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.708.649	512.232	2.220.882
KOBİ Kredileri	3.051.458	605.150	3.656.608

Kaynak: BDDK

¹³ Faiz Oranlarına İlişkin Basın Duyurusu [2](#)

¹⁴ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [2](#)

Türkiye Dış Ticareti

Haziran ayında ihracat %10,6 azalışla 18,6 milyar \$ oldu

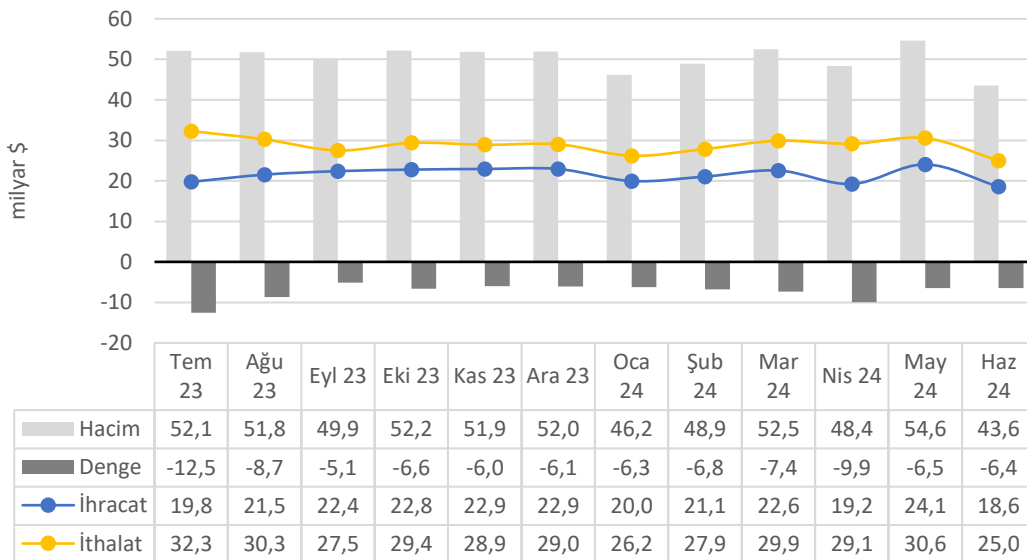
2024 yılının Haziran ayında Türkiye ihracatı %10,6 azalışla 18,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %4,1 azalışla 25 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %6,9 azalışla 43,6 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %74,26 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Haziran 2024 döneminde ise Türkiye ihracatı %2 artışla 125,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %8,5 azalışla 168,7 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %4,3 değişimle 294,1 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %74,4 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Haziran 2024	Değ. (%)	Ocak-Haziran 2024	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	18,6	-10,6	125,4	2,0
İthalat (milyar \$)	25,0	-4,1	168,7	-8,5
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	43,6	-6,9	294,1	-4,3
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-6,4	21,4	-43,2	-29,5
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	74,3	-	74,4	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,5 milyar \$, ortalama ithalat ise 28,8 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 24,1 milyar \$ ile 2024 yılı Mayıs ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 18,6 milyar \$ ile 2024 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 32,3 milyar \$ ile 2023 yılı Temmuz ayında, en düşük ithalat ise 25 milyar \$ ile 2024 yılı Haziran ayında olmuştur.

Türkiye'nin Aylık İhracat - İthalat Karşılaştırması

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Haziran ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 8,15 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27 oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği 27 ile ihracatımız 2024 yılı Haziran ayında geçen yıla göre %6,3 oranında azalarak 8,15 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki

payı ise %43,9 oldu. 2024 yılı Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Avrupa (AB Hariç) olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %15,7 oranında azalış ve %15,1 pay ile 2,8 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Yakın ve Orta Doğu ülkeleri 2,78 milyar \$ ihracat, %19,9 azalış ve %15 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	8.150	-6,3	43,9	53.094	2,4	42,3
2	Diğer Avrupa (AB Hariç)	2.799	-15,7	15,1	18.679	-4,3	14,9
3	Yakın ve Orta Doğu	2.778	-19,9	15,0	20.925	1,9	16,7
4	Diğer Asya	1.421	-8,2	7,7	9.888	8,2	7,9
5	Kuzey Amerika	1.345	-7,7	7,2	8.472	4,7	6,8
6	Kuzey Afrika	993	0,4	5,3	6.723	8,4	5,4
7	Diğer Afrika	536	-21,2	2,9	3.379	-8,1	2,7
8	Orta Amerika ve Karayipler	204	4,9	1,1	1.383	11,3	1,1
9	Güney Amerika	191	-6,2	1,0	1.345	12,5	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	88	-14,7	0,5	607	26,8	0,5
	Diğerleri	65	-36,4	0,3	952	-12,6	0,8
	Toplam	18.570	-10,6	100,0	125.446	2,0	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke grupları ayrıntıları için bölüm sonu notu [🔗](#)

Haziran ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 7,83 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27

2024 yılının Haziran ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği 27 ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği 27 ülke grubu ile ihalat Haziran ayında geçen yıla göre %0,2 oranında azalarak 7,83 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %31,3 oldu. 2024 yılı Haziran ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %7 oranında azalış ve %26,6 pay ile 6,64 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 4,36 milyar \$ ithalat, %13,8 azalış ve %17,4 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	7.834	-0,2	31,3	54.505	5,0	32,3
2	Diğer Asya	6.643	-7,0	26,6	42.218	-6,7	25,0
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	4.355	-13,8	17,4	33.692	-22,4	20,0
4	Yakın ve Orta Doğu	1.428	-13,8	5,7	9.320	-19,8	5,5
5	Kuzey Amerika	1.239	-2,3	5,0	8.691	4,0	5,2
6	Güney Amerika	918	50,1	3,7	4.305	29,0	2,6
7	Kuzey Afrika	605	28,9	2,4	3.866	9,9	2,3
8	Diğer Afrika	182	-24,4	0,7	1.645	15,5	1,0
9	Orta Amerika ve Karayipler	132	17,8	0,5	722	3,7	0,4
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	126	24,7	0,5	722	4,0	0,4
	Diğerleri	1.544	-1,1	6,2	9.001	-36,4	5,3
	Toplam	25.004	-4,1	100,0	168.686	-8,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke grupları ayrıntıları için bölüm sonu notu [2](#)

2024 yılı Haziran ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,49 milyar \$ ile Almanya

2024 yılı Haziran ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %-16,1 değişim ve 1,49 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %8 olarak gerçekleşmiştir. Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %8,1 oranında azalarak 1,23 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6,6 oranında bir payı oluşturmıştır. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İngiltere olmuştur. Bu ülkeye ihracat %8,5 azalarak 0,97 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,2 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.494	-16,1	8	10.103	-5,6	8,1
2	ABD	1.227	-8,1	6,6	7.686	4,0	6,1
3	İngiltere	973	-8,5	5,2	6.866	14,6	5,5
4	İtalya	942	-6,8	5,1	6.375	3,5	5,1
5	Irak	838	-14,6	4,5	6.216	10,0	5
6	İspanya	762	-12,1	4,1	5.024	-3,6	4
7	Fransa	724	-19,1	3,9	4.882	-6,5	3,9
8	Romanya	707	18,5	3,8	4.055	22,3	3,2
9	Rusya Federasyonu	655	-31,5	3,5	4.147	-28,5	3,3
10	Hollanda	589	2,5	3,2	4.334	20,7	3,5
11	BAE	568	-5,8	3,1	3.492	13,1	2,8
12	Yunanistan	483	21,8	2,6	2.303	22,2	1,8
13	Polonya	402	-17,2	2,2	2.818	-0,8	2,2
14	Bulgaristan	383	23,0	2,1	2.362	12,3	1,9
15	Mısır	275	3,5	1,5	1.930	23,6	1,5
16	Belçika	258	-28,8	1,4	2.120	-1,4	1,7
17	İran	257	13,1	1,4	1.597	15,8	1,3
18	Çin	247	-7,1	1,3	1.606	4,7	1,3
19	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	242	35,5	1,3	1.131	10,9	0,9
20	Ukrayna	237	-19,5	1,3	1.689	-5,7	1,3
Liste Toplamı		12.264	-8,8	66	80.735	3,0	64,4
Diğer		6.306	-13,7	34	44.711	0,1	35,6
Toplam		18.570	-10,6	100	125.446	2,0	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Haziran ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,36 milyar \$ ile Çin

2024 yılı Haziran ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %-10,5 değişim ve 3,36 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %13,4 olarak gerçekleşmiştir. Haziran ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya Federasyonu olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %0,4 oranında artarak 2,92 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %11,7 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %5,2 azalarak 1,91 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam ithalat içindeki payı ise %7,6 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.362	-10,5	13,4	21.208	-4,6	12,6
2	Rusya Federasyonu	2.923	0,4	11,7	22.012	-10,5	13
3	Almanya	1.906	-5,2	7,6	12.712	-5,4	7,5
4	İtalya	1.156	3,1	4,6	9.654	32,9	5,7
5	ABD	1.145	2,3	4,6	8.076	7,1	4,8
6	Fransa	976	11,3	3,9	6.408	13,0	3,8
7	Güney Kore	772	11,7	3,1	4.591	-2,4	2,7
8	İspanya	745	-11,4	3	4.681	2,4	2,8
9	İsviçre	623	-52,5	2,5	5.247	-55,5	3,1
10	Hindistan	584	-7,8	2,3	3.396	-16,8	2
11	İngiltere	460	8,5	1,8	3.387	8,9	2
12	Brezilya	427	-2,1	1,7	2.056	-2,7	1,2
13	Polonya	421	29,7	1,7	2.840	15,6	1,7
14	İran	410	164,1	1,6	1.370	14,7	0,8
15	BAE	402	-37,2	1,6	2.975	-36,8	1,8
16	Mısır	397	66,1	1,6	2.270	35,0	1,3
17	Japonya	378	-7,8	1,5	2.417	-5,2	1,4
18	Romanya	299	15,0	1,2	1.990	4,9	1,2
19	Hollanda	298	4,2	1,2	2.402	7,1	1,4
20	Çekya	287	0,0	1,1	1.900	3,7	1,1
Liste Toplamı		17.969	-4,1	71,9	121.591	-6,2	72,1
Diğer		7.036	-4,0	28,1	47.095	-13,9	27,9
Toplam		25.004	-4,1	100	168.686	-8,5	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2024 yılı Haziran ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 2,62 milyar \$ ihracat ve %16,2 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,23 milyar \$ ihracat ve %13,8 payla ikinci sırada yer almıştır. Çelik sektörü ise 1,32 milyar \$ ihracat ve %8,2 payla Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Haziran ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %0,1 artışla 1,41 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı											
Sıra	Sektör	Haziran 2024					Ocak-Haziran 2024				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	2,62	-12,35	16,18	8,21	2,37	17,70	2,27	16,27	8,11	1,98
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,23	-6,53	13,78	0,96	-10,36	15,82	7,94	14,54	0,98	-14,60
3	Çelik	1,32	0,66	8,18	0,89	-11,69	7,94	10,58	7,30	0,92	-16,76
4	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,30	-21,31	8,03	17,11	6,42	8,70	-12,85	8,00	15,32	-2,72
5	Elektrik ve Elektronik	1,19	-10,80	7,37	4,07	-17,65	7,85	-0,95	7,21	4,56	-13,17
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	0,94	-13,90	5,79	4,54	0,28	6,07	-6,72	5,58	4,44	-4,03
7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	0,82	6,04	5,06	0,89	-13,17	5,86	6,88	5,39	0,94	-14,24
8	Makine ve Aksamları	0,77	-21,24	4,75	7,46	1,69	5,44	-1,35	5,01	7,28	2,65
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,65	-16,04	3,99	3,94	-8,47	4,62	-3,76	4,25	3,92	-10,60
10	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,56	69,36	3,48	75,62	79,91	2,88	21,55	2,65	65,35	21,27
11	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,55	-17,75	3,38	1,41	-5,61	3,80	-4,51	3,49	1,35	-10,92
12	İklimlendirme Sanayii	0,48	-22,42	2,96	5,69	-8,22	3,42	-4,44	3,14	5,86	-5,20
13	Madencilik Ürünleri	0,43	-10,11	2,68	0,19	1,27	2,84	1,09	2,61	0,20	0,10
14	Mücevher	0,40	-8,56	2,49	547,81	43,88	2,79	-8,69	2,56	428,38	-29,74
15	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,34	-18,33	2,08	0,15	3,14	2,16	-9,36	1,99	0,15	-11,73
16	Yaş Meyve ve Sebze	0,26	-4,46	1,61	1,15	39,05	1,72	1,35	1,58	0,77	3,02
17	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,26	-10,68	1,60	3,02	-8,71	1,85	9,16	1,70	3,09	0,61
18	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,22	20,01	1,37	13,49	103,08	0,92	36,77	0,85	6,98	1,77
19	Halı	0,18	-21,19	1,10	3,20	0,42	1,38	7,63	1,26	3,17	-0,29
20	Meyve Sebze Mamulleri	0,16	-3,02	1,02	1,11	5,92	1,29	20,21	1,19	1,24	3,51
21	Fındık ve Mamulleri	0,15	28,92	0,95	8,34	35,14	1,17	39,53	1,08	8,09	27,23
23	Deri ve Deri Mamulleri	0,10	-38,16	0,61	12,12	9,60	0,75	-26,73	0,69	10,67	-5,53
24	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,09	-20,24	0,55	4,07	31,79	0,83	14,74	0,76	4,13	29,81
25	Tütün	0,08	2,34	0,51	8,94	5,76	0,45	-0,92	0,42	8,57	7,75
26	Zeytin ve Zeytinyağı	0,07	-10,49	0,44	5,36	34,26	0,43	-22,31	0,40	5,05	37,10
27	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,01	-6,28	0,05	3,18	32,86	0,09	1,15	0,08	2,54	6,50
	Toplam (TİM Verileri)	16,18	-9,76	87,12	1,41	0,09	108,77	1,05	86,71	1,43	-9,75
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,39	-15,60	12,88	-	-	16,68	8,23	13,29	-	-
	Genel İhracat Toplamı	18,57	-10,56	100	-	-	125,45	1,95	100	-	-

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Haziran ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,3 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %14,4 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %19,7 azalış ve 1,7 milyar \$ ile takip etmektedir. Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %22,4 artışla 1,3 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl

Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Haziran 2024		Ocak-Haziran 2024	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.295	-14,4	15.446	2,2
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.725	-19,7	12.251	-1,9
3	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.335	22,4	9.088	32,4
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.098	-13,9	7.586	1,8
5	72	Demir ve çelik	861	10,7	5.021	19,3
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	776	-29,9	5.681	3,7
7	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	732	-16,4	4.743	-7,5
8	39	Plastikler ve mamulleri	725	-13,5	5.070	-3,5
9	73	Demir veya çelikten eşya	709	-17,7	4.775	-4,1
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	518	-25,3	3.741	-14,1
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	395	-7,7	2.884	19,7
12	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	386	-15,5	2.501	-9,5
13	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	342	-23,4	2.425	-4,3
14	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	310	222,8	817	10,3
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	247	-22,4	1.790	-8,0
16	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	239	10,3	1.506	-8,8
17	74	Bakır ve bakırdan eşya	238	6,2	1.472	5,3
18	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	237	-19,9	1.511	-5,8
19	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	231	117,3	1.081	-5,5
20	89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	219	9,4	1.245	59,5
		Liste Toplamı	13.615	-10,0	90.633	2,7
		Diğer	4.954	-12,0	34.813	0,2
		Toplam	18.570	-10,6	125.446	2,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Haziran ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 4,9 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %13,7 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %4 azalış ve 2,9 milyar \$ ile takip etmektedir. Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %2,7 azalışla 2,5 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl

Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Haziran 2024		Ocak-Haziran 2024	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	4.924	13,7	33.102	-7,6
2	84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.893	-4,0	19.507	-1,3
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.501	-2,7	15.542	11,4
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.892	-6,8	12.911	-5,9
5	72	Demir ve çelik	1.675	-15,5	11.671	-11,8
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.246	-42,5	11.482	-36,8
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.175	-5,0	7.691	-9,6
8	29	Organik kimyasal ürünler	792	13,5	4.660	-4,6
9	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	494	10,3	2.736	-14,5
10	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	487	6,7	3.172	0,8
11	74	Bakır ve bakırdan eşya	468	23,7	2.903	-18,7
12	30	Eczacılık ürünleri	375	9,0	2.568	5,3
13	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	373	18,2	2.098	32,6
14	73	Demir veya çelikten eşya	293	-4,9	2.031	2,1
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	284	3,6	1.966	-1,9
16	10	Hububat	250	-33,6	1.684	-51,2
17	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	249	10,2	1.525	-6,9
18	12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	246	-27,6	1.624	-20,1
19	23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	240	7,8	1.381	3,5
20	52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	239	-24,5	1.353	-14,4
		Liste Toplamı	21.095	-4,3	141.609	-9,2
		Diğer	3.909	-3,0	27.077	-4,5
		Toplam	25.004	-4,1	168.686	-8,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Haziran ayında %29,3 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Haziran ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %29,3 artışla ve %4,1 payla 0,72 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %12,9 azalışla ve %37,2 payla 6,52 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %6,6 azalışla ve %29,8 payla 5,22 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %17,4 değişim ve %28,9 pay ile 5,07 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	720	29,3	4,1	4.117	19,6	3,5
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	6.520	-12,9	37,2	43.357	-1,7	36,7
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	5.218	-6,6	29,8	34.330	6,8	29,0
4	Düşük Teknolojili Ürünler	5.069	-17,4	28,9	36.450	-1,0	30,8
Toplam		17.526	-11,3	100,0	118.253	1,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Haziran ayında %2 azaldı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Haziran ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %2 azalışla ve %10,8 payla 2,17 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %1,9 azalışla ve %46 payla 9,25 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %16,8 azalışla ve %30,9 payla 6,2 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %5,4 değişim ve %12,3 pay ile 2,46 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.174	-2,0	10,8	14.878	-0,1	11,0
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.254	-1,9	46,0	60.015	-1,0	44,2
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	6.203	-16,8	30,9	42.599	-21,3	31,4
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.464	5,4	12,3	18.310	13,6	13,5
Toplam		20.095	-6,3	100,0	135.802	-6,8	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %34,2 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2024 yılının Haziran ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %9,6 azalış ve %13,1 pay ile 2,44 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %9,5 azalış ve %50,8 payla 9,43 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %14,8 azalış ve %34,2 payla 6,35 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	2.436	-9,6	13,1	16.103	2,1	12,8
2	Hammadde-Aramallar	9.434	-9,5	50,8	63.338	1,9	50,5
3	Tüketim Malları	6.348	-14,8	34,2	44.622	1,2	35,6
4	Diğer	351	84,2	1,9	1.384	38,4	1,1
Toplam		18.570	-10,6	100,0	125.446	2,0	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %70,2 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2024 yılının Haziran ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,6 azalış ve %14,6 pay ile 3,65 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %5,4 azalış ve %70,2 payla 17,56 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %3,4 artış ve %15,1 payla 3,76 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Haziran 2024			Ocak-Haziran 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.655	-4,6	14,6	24.594	0,4	14,6
2	Hammadde-Aramallar	17.559	-5,4	70,2	118.134	-14,5	70,0
3	Tüketim Malları	3.763	3,4	15,1	25.733	19,4	15,3
4	Diğer	27	-27,3	0,1	226	43,5	0,1
Toplam		25.004	-4,1	100,0	168.686	-8,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke Gruplarında Yer Alan Ülkeler

Avrupa Birliği 27: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan

Yakın ve Orta Doğu: Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, İsrail, Katar, Kuveyt, Lübnan, Oman, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen

Diğer Avrupa (AB Hariç): Arnavutluk, Andorra, Beyaz Rusya (Belarus), Bosna-Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Rusya, San Marino, Sırbistan, İsviçre, Ukrayna, Birleşik Krallık, İzlanda, Lihtenştayn, Moldova, Monako, Kosova, Vatikan

Diğer Asya: Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Bhutan, Brunei, Çin, Ermenistan, Filipinler, Gürcistan, Hindistan, Endonezya, Japonya, Kamboçya, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kore, Güney Kore, Laos, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Pakistan, Singapur, Sri Lanka, Tacikistan, Tayland, Türkmenistan, Özbekistan, Vietnam, Doğu Timor

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika

Kuzey Afrika: Cezayir, Mısır, Libya, Fas, Sudan, Tunus, Batı Sahra

Diğer Afrika: Angola, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komorlar, Kongo Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Cibuti, Ekvator Ginesi, Eritre, Esvatini, Etiyopya, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Fildişi Sahili, Kenya, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mauritius, Mozambik, Namibya, Nijer, Nijerya, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Somali, Güney Afrika, Güney Sudan, Tanzanya, Togo, Uganda, Zambiya, Zimbabve

Orta Amerika ve Karayipler: Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Kosta Rika, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Grenada, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Nikaragua, Panama, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago

Güney Amerika: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Guyana, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

2024'ün ilk 6 ayında, dünya çapındaki düşük talebin enerji fiyatları üzerinde baskı yapması ve yeterli mahsul arzının gıda fiyat artışlarını sınırlaması sonucu birçok emtia fiyatında yıllık bazda bir gevşeme gözlemlenmiştir. Ancak jeopolitik şoklar, petrol piyasasında dalgalanmalara neden oldu ve altın fiyatları haziran ayında küçük bir düşüş yaşasa da ciddi bir yükseliş yaşamıştır. Ayrıca, artan arz endişeleri bakır fiyatlarında hızlı bir yükselişe yol açmıştır. Küresel emtia fiyatlarının bu yıl düşüş eğiliminde olması beklenmekte; fakat jeopolitik riskler, olumsuz hava koşulları ve güçlenen küresel ekonomi fiyatları yukarı yönlü baskılamaya potansiyelini korumaktadır.

2024'ün ilk çeyreğinde doğal gaz fiyatları düştü, Avrupa gösterge fiyatı bir yıl önceki seviyesinin neredeyse yarısına indi. Ancak, ikinci çeyrekte düşük fiyatlara yanıt olarak elektrik ve sanayi sektörlerinde doğalgaz tüketiminin artması, ABD'nin daha az ihracat yapması ve Çin ile diğer Asya ekonomilerinden gelen yüksek talep, fiyatlar üzerinde yukarı yönlü bir etki yaratmış durumdadır. Arz seviyesi, stoklar, yenilenebilir enerjilerin artan kullanımı ve verimlilik kazançları göz önünde bulundurulduğunda 2024 yılının kalanın doğalgaz fiyatlarını kontrol altında tutulması beklenmektedir.¹⁵

Haziran ayında Enerji Fiyatları Endeksi %1,6 yükseldi

Dünya Bankası küresel emtia fiyatları analizlerine göre 2024 yılının Haziran ayında Enerji fiyatları endeksi aylık bazda %1,6 yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla enerji fiyatları endeksi %15,2 azalmıştır. Doğalgaz fiyatları aylık olarak %17,9 artarken, bir yıl öncesine göre artış oranı %15,1 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise bir önceki aya göre %0,3 azalırken, geçen yılın aynı ayına göre fiyatlar %10,8 oranında yükselmiştir.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %0,3 azaldı

2024 Haziran döneminde Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %10,5 düşmüştür. Alüminyum fiyatları aylık bazda %2,6 azalırken, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış oranı %14,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %4,8 azalırken, yıllık bazda fiyatlar %14,9 yükselmiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %9,6 oranında azalırken, yıllık bazda %5,3 azalmıştır.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %0,3 düştü

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Haziran yılının 2024 ayında bir önceki aya kıyasla %0,3 oranında düşmüştür. Bir önceki yılın aynı dönemine göre endeks değeri %5,3 artmıştır. Altın fiyatları 2024 yılının Haziran ayında bir önceki aya göre %1,1 azalırken, Gümüş fiyatlarında artış oranı %0,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise Altın fiyatları %19,7 yükselmiştir. Gümüş fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre %26,3 artmıştır.

¹⁵ Euromonitor International, Commodity Market Outlook Q2 2024 [↗](#)

Tarım Fiyat Endeksi %0,5 azaldı, Gıda Fiyat Endeksi %1,4 düştü

Gıda Emtia Fiyatları Endeksi Haziran 2024 döneminde aylık bazda %1,4 oranında düşerken, Tarım Fiyatları Endeksi %0,5 azalmıştır. Yıllık bazda incelendiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %9 oranında azalmış, Tarım Fiyatları Endeksi ise %2,6 oranında gerilemiştir.

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

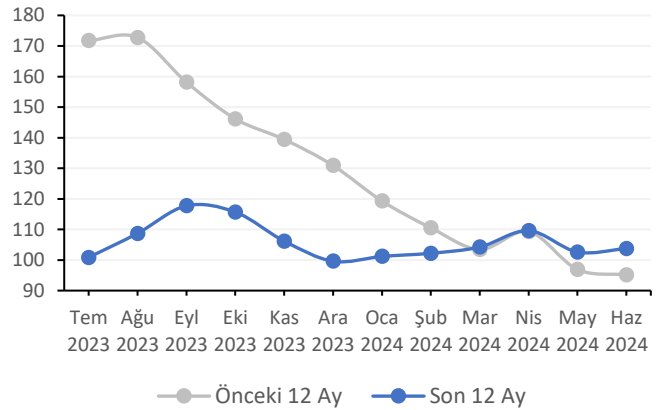
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Haziran 2024 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. “Yıllık” değişimler 2024 yılı Haziran ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, “Aylık” değişimler ise 2024 yılı Haziran ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %**-15,2** ↓ Aylık: %**1,6** ↑

Enerji fiyatları endeksi Haziran 2024 döneminde aylık bazda %1,6 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %15,2 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 117,7 ile Eylül 2023 döneminde ulaşırken, 95,2 ile Haziran 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

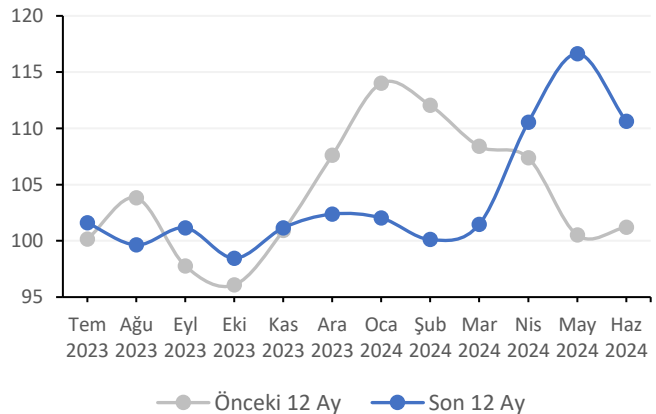

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %**-10,5** ↓ Aylık: %**-0,3** ↓

Metal fiyatları endeksi Haziran ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %10,5 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 112 ile Şubat 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 98,5 ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

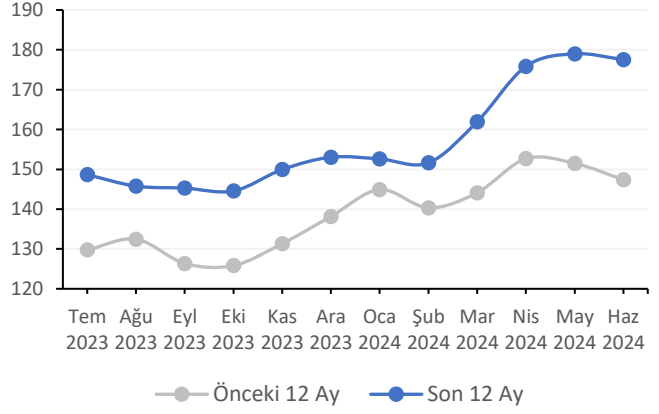

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %5,3↑ Aylık: %0,3↓

Değerli Metal fiyatları endeksi Haziran 2024 döneminde aylık bazda %0,3 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %5,3 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 153 ile Aralık 2023 döneminde ulaşırken, 140,3 ile Şubat 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

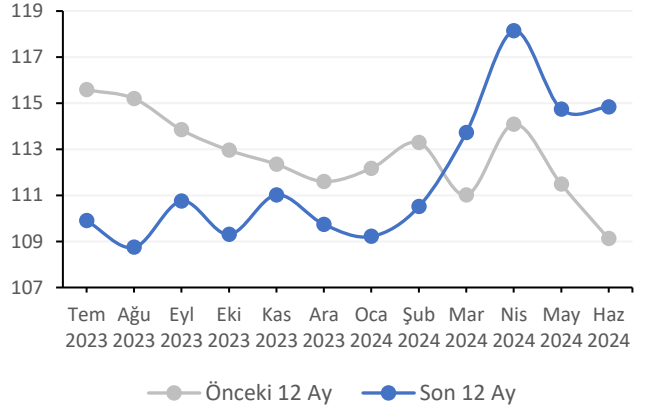

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %2,6↓ Aylık: %0,5↓

Tarım fiyatları endeksi Haziran 2024 döneminde aylık bazda %0,5 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %2,6 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 114,1 ile Nisan 2023 döneminde ulaşırken, 108,7 ile Ağustos 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

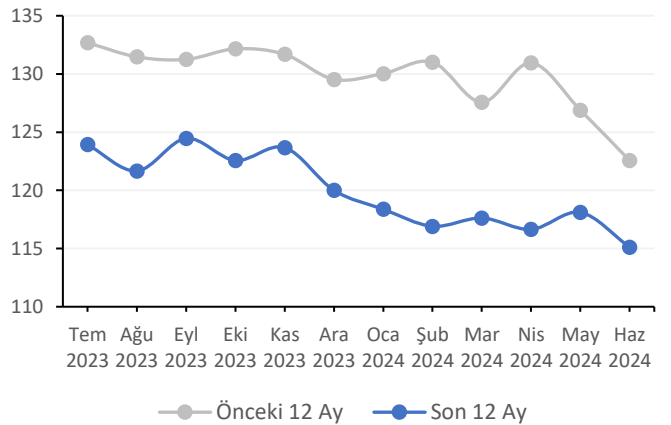

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %9,0↓ Aylık: %1,4↓

Gıda fiyatları endeksi Haziran 2024 döneminde aylık bazda %1,4 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %9 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 131 ile Şubat 2023 döneminde ulaşırken, 118,4 ile Ocak 2024 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

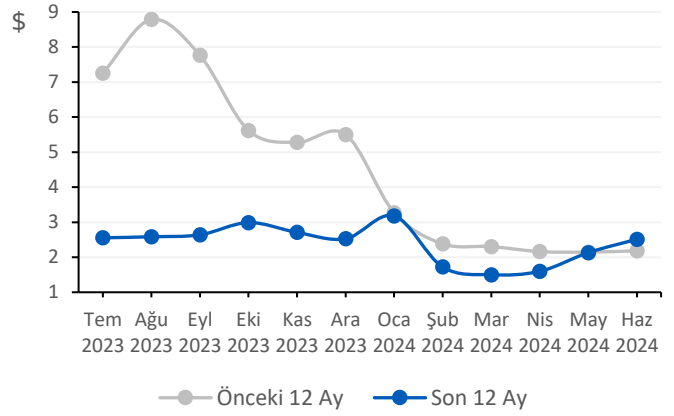

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %15,1↑ Aylık: %17,9↑

Haziran ayında doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %17,9 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %15,1 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 3,2 mmBtu/\$ ile Ocak 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 mmBtu/\$ ile Mart 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (mmBtu/\$)

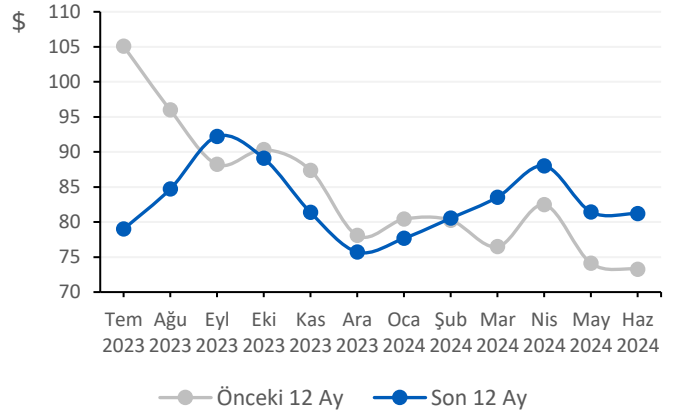

Petrol Fiyatları

Yıllık: %17,9↑ Aylık: %-0,3↓

Petrol fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %10,8 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 92,2 varil/\$ ile Eylül 2023 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 75,7 varil/\$ ile Aralık 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (varil/\$)

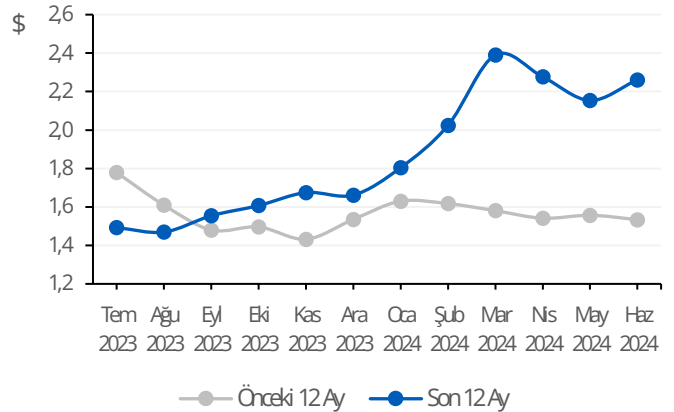

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %47,4↑ Aylık: %5,0↑

Haziran ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %5 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %47,4 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2,4 kg/\$ ile Mart 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 kg/\$ ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir. Malezya ve Tayland kaynaklı arz sıkışıklığı devam etmektedir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (kg/\$)

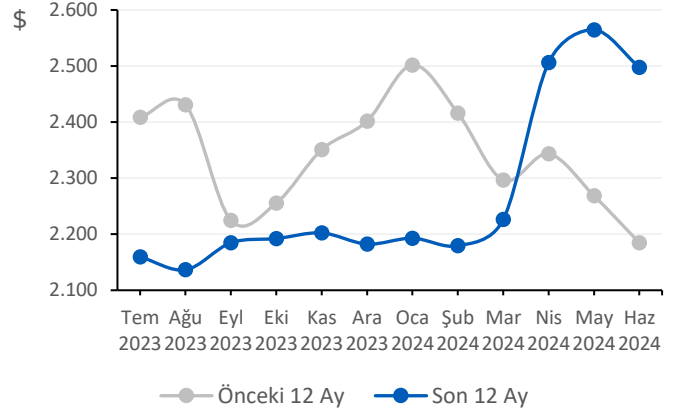

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %14,3↑ Aylık: %-2,6↓

Haziran ayında alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %2,6 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %14,3 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2564,5 ton/\$ ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2136,6 ton/\$ ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/\$)

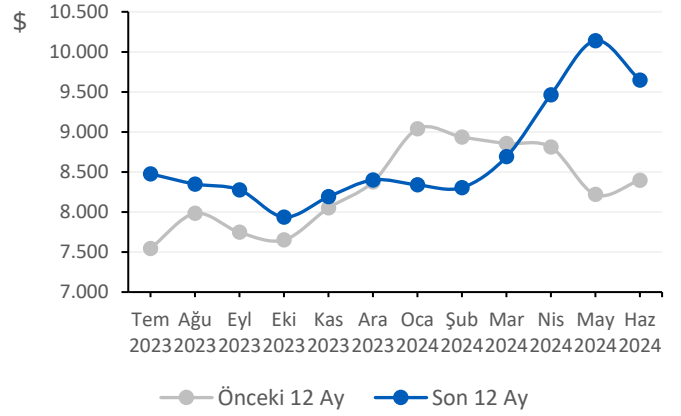

Bakır Fiyatları

Yıllık: %14,9↑ Aylık: %-4,8↓

Haziran ayında bakır fiyatları bir önceki aya göre %4,8 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %14,9 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 10139,3 ton/\$ ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 7937,2 ton/\$ ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/\$)

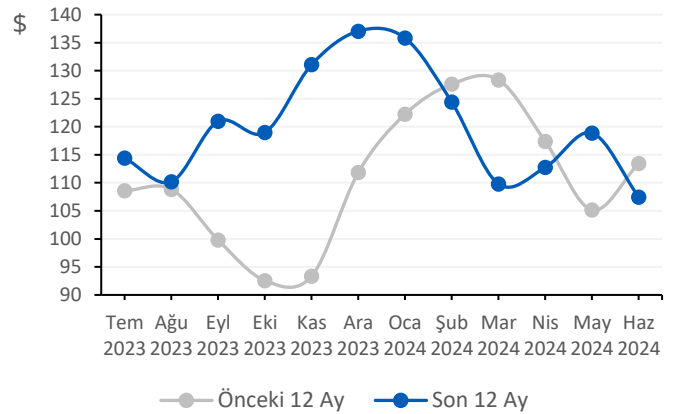

Demir Fiyatları

Yıllık: %-5,3↓ Aylık: %-9,6↓

Haziran ayında demir fiyatları bir önceki aya göre %9,6 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %5,3 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 137,1 ton/\$ ile Aralık 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 107,5 ton/\$ ile Haziran 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/\$)

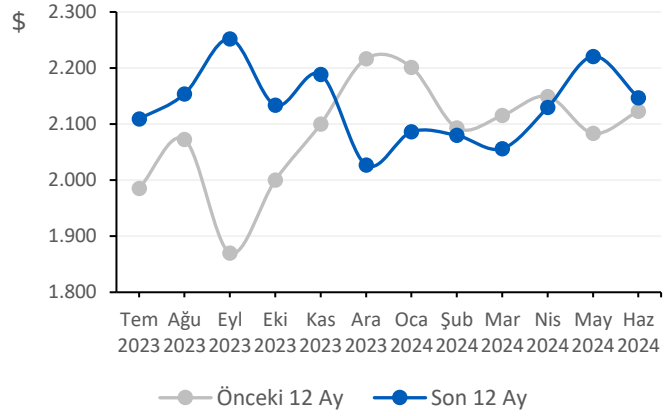

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %1,1↑ Aylık: %-3,3↓

Kurşun fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %3,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %1,1 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2252,1 ton/\$ ile Eylül 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2066,9 ton/\$ ile Aralık 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ton/\$)

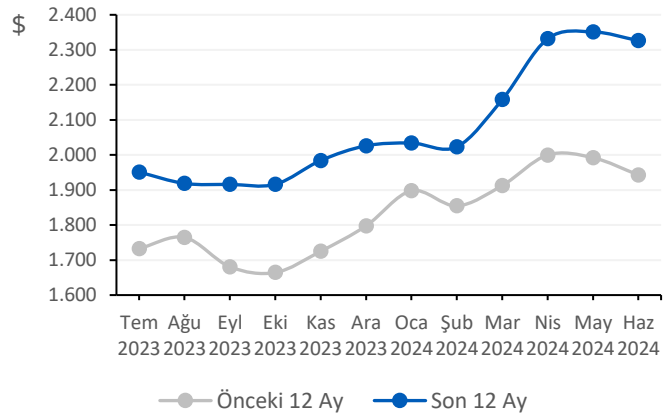

Altın Fiyatları

Yıllık: %19,7↑ Aylık: %-1,1↓

Altın fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %1,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %19,7 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2351,1 ons/\$ ile Mayıs 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1916 ons/\$ ile Eylül 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ons/\$)

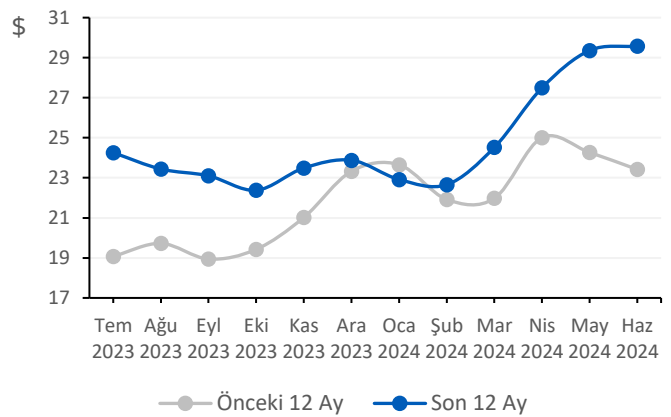

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %26,3↑ Aylık: %0,7↑

Gümüş fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %0,7 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %26,3 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 29,6 ons/\$ ile Haziran 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 22,4 ons/\$ ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (ons/\$)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2022				2023				Oca.- Haz. 2023 Ort.	Oca.- Haz. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Haz. 2023	Haz. 2024	Yıllık Değ.(%)	May. 2024	Haz. 2024	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	140,5	163,4	167,6	138,8	111,1	100,4	109,1	107,2	105,8	103,9	-1,7	95,2	103,8	9,0	102,6	103,8	1,1
Metal	100	140,7	132,6	107,1	109,3	117,3	109,1	105,9	103,5	107,3	106,9	-0,3	101,2	110,6	9,3	116,6	110,6	-5,2
Değerli Metal	100	143,6	142,3	129,5	131,8	143,1	150,5	146,6	149,2	146,8	166,4	13,4	147,4	177,6	20,5	179,0	177,6	-0,8
Tarım	100	121,8	128,3	114,9	112,3	112,2	111,6	109,8	110,0	111,9	113,5	1,5	109,1	114,8	5,2	114,7	114,8	0,1
Gıda	100	139,1	150,5	131,8	131,1	129,5	126,8	123,4	122,1	128,2	117,1	-8,6	122,6	115,1	-6,1	118,1	115,1	-2,5

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2022				2023				Oca.- Haz. 2023 Ort.	Oca.- Haz. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Haz. 2023	Haz. 2024	Yıllık Değ.(%)	May. 2024	Haz. 2024	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	4,6	7,5	7,9	5,5	2,7	2,2	2,6	2,7	2,4	2,1	-12,5	2,2	2,5	15,1	2,1	2,5	17,9
Petrol**	varil	96,6	110,1	96,4	85,3	79,1	76,6	85,3	82,1	77,8	82,1	5,4	73,3	81,2	10,8	81,4	81,2	-0,3
Kauçuk	pound	2,07	2,06	1,62	1,49	1,61	1,54	1,51	1,65	1,58	2,15	36,5	1,53	2,26	47,4	2,15	2,26	5,0
Alüminyum	ton	3.250	2.879	2.355	2.336	2.405	2.266	2.160	2.192	2.335	2.361	1,1	2.185	2.498	14,3	2.565	2.498	-2,6
Bakır	ton	9.985	9.521	7.758	8.025	8.944	8.474	8.368	8.176	8.709	9.097	4,5	8.397	9.648	14,9	10.139	9.648	-4,8
Demir	ton	142,5	137,7	105,7	99,2	126,1	112,0	115,2	129,0	119,0	118,2	-0,7	113,5	107,5	-5,3	118,9	107,5	-9,6
Kurşun	ton	2.325	2.196	1.976	2.105	2.137	2.119	2.172	2.116	2.128	2.120	-0,4	2.123	2.147	1,1	2.221	2.147	-3,3
Altın	ons	1.873	1.874	1.726	1.729	1.888	1.978	1.929	1.976	1.933	2.204	14,0	1.943	2.326	19,7	2.351	2.326	-1,1
Gümüş	ons	24,0	22,7	19,3	21,3	22,5	24,2	23,6	23,3	23,4	26,1	11,6	23,4	29,6	26,3	29,4	29,6	0,7

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
 - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
 - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
 - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
 - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
 - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Enerji Dönüşümünde Dijitalleşmenin Rolü

Çeşitli yazılımlar kullanılarak yapılabileceklerin sınırları hızla genişlemeye devam ederken dijital dönüşüm birçok sektörün en önemli gündemi haline gelmiştir. Enerji sektörü de bu durumun bir istisnası değildir. Yenilenebilir enerji üretimi için gerekli model ve tahminlerden varlık performansını yönetmeye kadar, yazılım ve diğer dijital teknolojiler enerji dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Dijital teknolojiler değişken yenilenebilir enerji üretiminin elektrik ağlarına entegrasyonunu kolaylaştırabilir, şebeke güvenilirliğini artırabilir ve son kullanıcılar için malzeme ve enerji verimliliğini artırırken emisyonları azaltabilir.

“Varillerden Bitlere: Enerji Dönüşümünde Dijital Devrim” ismiyle Reuters ve GE Vernova’nın ortak çalışması sonucu yayınlanan rapor;¹⁶ hem kamusal kurumlar ve hem de özel kuruluşlar dahil olmak üzere enerji sektörünün birçok farklı alanından üst ve orta düzey yöneticilerden alınan görüşlerle oluşturulmuştur. Araştırma sonuçları, büyük şirketlerin %78’inin enerji dönüşümünü yüksek öncelikli olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Bu oran geçen yıl yapılan Dijital Enerji Anketi’nde (DES 2023) alınan %94 lük sonuca göre düşük kalmaktadır. Bu düşüşün sebebi DES 2023’ün sınırlı örneklem boyutu olabilir, ancak bir diğer faktör de özellikle ABD’de çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) teriminin giderek daha politik bir boyut kazanmasıdır.

Büyük şirket yöneticilerinin %81’i dijitalleşmeyi enerji dönüşüm planlarının anahtarı olarak görmektedir. Ayrıca, dijital dönüşümün büyük şirketlerin %67’sinde en üst düzey yöneticiler tarafından yürütülmesi de konuya verilen önemin başka bir göstergesidir. Başka bir olumlu bulgu da dijitalleşme sorumluluğunun sürdürülebilirlik (%30), strateji (%28), üretim/operasyonlar (%24) ve tabii ki bilişim teknolojileri ekipleri (%53) gibi bir dizi birim arasında paylaşıldığı görülmektedir. Dijitalleşmenin hedefleri açısından rapor sonuçları incelendiğindeyse, büyük firmaların %55’inin sürdürülebilirliği, %57’sinin güvenilirliği, %50’sinin ise üretim kapasitesini artırmayı hedeflediği görülmektedir.

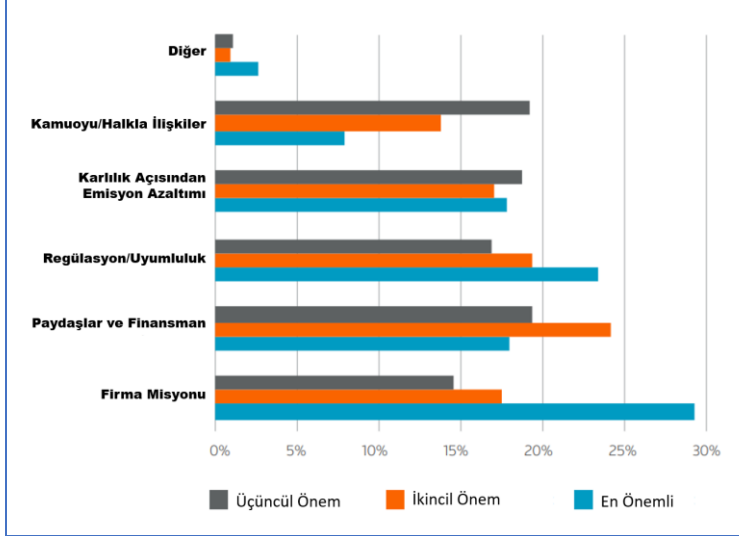
Büyük firmaların karbonsuzlaşma sürecini ciddiye aldığını söylemek mümkündür. Raporda konu edilen büyük firmaların %90’ına yakını karbonsuzlaşma ile ilgili iç veya dış raporlama yapmaktadır. Ek olarak firmaların yalnızca %10’u karbon nötr olacakları bir hedef tarih belirlemedi. Birçok farklı ülkede sıklaşılan ve yeni devreye giren regülasyonların da etkisi ile çalışmaya konu şirketlerin %68’inin stratejik kararlarında emisyon verilerini dikkate aldığı belirtilmektedir. Raporda dijital dönüşümün karbonsuzlaşma için anahtar rolü konusunda baskın bir görüş olduğu belirtilirken hali hazırdaki yatırımların belirtilen karbon nötrlük hedefleri için yeterli olmadığı ifade edilmektedir.

Karbonsuzlaşma yatırımlarını teşvik ettiği düşünülen etkenlere bakıldığında ise; regülasyonlar ve uyumluluk, paydaşlar ve finansman ile şirket misyonları öne çıkmaktadır. Uyumluluk açısından özellikle Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi politikalar çerçevesinde devreye giren ve girecek olan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ve Ormansızlaşma Düzenlemesi benzeri uygulamalar firmaların küresel ticaretinde çeşitli raporlama ve takip yükümlülükleri getirdiği için firmalar bu gereklilikleri yerine getirirken kullanacakları dijital araçlara muhtaç durumdadır. Yine benzer bir şekilde finansman sağlayıcıları yeşil finans kriterlerini değerlendirmelerine dahil etmiş durumdadır. Ve büyük şirketlerin kayda değer bir kısmı vizyon ve misyon tanımlamalarına sürdürülebilir enerji kaynaklarını ve dijital dönüşümü dahil etmiş durumdadır.

¹⁶ Barrels to Bytes: A Digital Revolution in the Energy Transition | GE Digital [2](#)

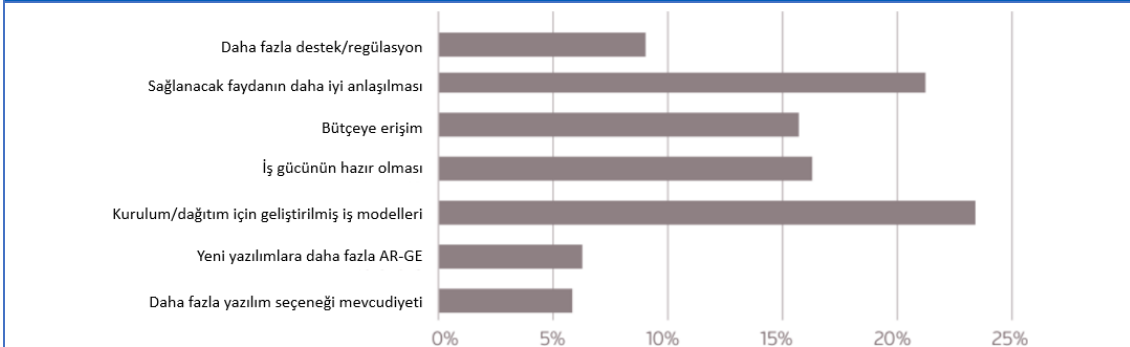
Şirket yöneticilerinin kendilerinin yanıt verdiği ankette kamuoyu görüşünü etkilemenin de bir teşvik unsuru olarak öne çıkması yeşil aklamaya (greenwashing) dair kaygıların devam etmesine sebep olabilir. Karlılığın da öne çıkan bir faktör olması dikkat çekici olarak değerlendirilmektedir. Çalışmaya katılanların önemli bir kısmı için, karbonsuzlaşma sürecinde dijital teknolojilerin kullanımı, çeşitli yollarla kurumsal karları iyileştirme potansiyelini temsil etmektedir. Bu yollar arasında enerji verimliliğini artırma, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması gibi düzenleyici uygulamaların öngördüğü cezalardan kaçınma, yakıt fiyatlarındaki dalgalanmalara maruz kalmayı azaltma ve yenilenebilir enerji kaynaklarını üretim karışımına entegre etme bulunmaktadır. Ankete katılanların dijital araçlar için belirttiği açık destek göz önüne alındığında, karbonsuzlaşma ve karlılığa yönelik dijitalleşme yatırımlarının gelecekte artması muhtemel görünmektedir.

“Organizasyonunuzun karbon emisyon yönetim araçlarına yatırım yapmasını teşvik eden ilk üç etken nedir?” sorusuna verilen yanıtlar

Rapora göre dijital dönüşümde yönetimin en büyük kaygısının yeni ve alternatif yazılımlar için hayata geçirilmesindeki zorluklar ve spesifik ihtiyaçlara uyarlanması konusundaki eksiklikler olduğunu söylemek mümkündür. Yine ilişkili olarak işçilerin yeni dijital sistemleri nasıl karşılayacağı ve alışma süreci ciddi boyutta kaygı oluşturmaya devam etmektedir. Yeni yazılımların kendilerine ayrılan bütçeyi karşılama potansiyeline duyulan kuşku da öne çıkan kaygılardandır. Bu doğrultuda, şirketlerin tek bir platform ve çoklu uygulamalar için ortak bir ara yüze sahip olmanın benimsemeyi kolaylaştıracağı beklentisiyle, birleşik yazılımları tercih etmelerinin daha olası olduğu belirtilmiştir. Bu tür paketler, genellikle maliyetli ve riskli entegrasyonlara ihtiyaç duymadan, ürün modülleri eklenerek yeni uygulamaları destekleyebilir ve personelin yeni kullanıcı ara yüzleri veya eğitim programları ile uğraşmasını gerektirmez. Dijitalleşmeyi hızlandıracığı düşünülen etmenlere bakıldığında, en önemli faktör olarak yazılımların kurulumu ve adaptasyonu için daha etkili iş modelleri geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. Yine önemli bir kesim yazılım ve diğer dijital ürünlerin faydalarının anlaşılmadığını ve bu konuda atılacak adımların süreç üzerinde önemli etkileri olacağını belirtmiştir. AR-GE ve yazılım ürünleri çeşitliliğininse önem arz etmediği düşüncesi bir başka önemli sonuçtur. Bu durum, enerji dönüşümünde kullanılacak yazılımların önemli bir kısmı oldukça özelleşmiş olsa da yöneticiler arasında yazılım sektöründe arzın doygunluğa ulaştığına dair bir görüş olduğuna dair bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Algılanan öneme göre enerji ve emtia sektörlerinde dijital çözümlerin yaygınlaşmasını hızlandıracak etkenlerin sıralanması istenildiğinde oluşan ağırlık dağılımı

Sonuç olarak kapsamlı bir anket çalışmasının çıktısı olan rapor, dijital teknolojilerin enerji geçişi hedeflerine ulaşmada değerini vurgularken IEA (Uluslararası Enerji Ajansı) gibi kuruluşların önceki çalışmaları ve sonuçlarıyla uyumlu olup, benimseme önündeki önemli engellerin hala mevcut olduğunu göstermektedir. Bu engeller, bütçe eksikliğinden kaynaklanabileceği gibi iş gücünün hazır olması ve mevcut sistemlerin anlaşılması gibi etkenleri de içermektedir. Bu durum, büyük şirketlerin neden birleşik, kurumsal çapta yazılım paketlerini tercih etme eğiliminde olduğunu kısmen de olsa açıklamaktadır. Çalışma gösteriyor ki, net sıfır için hedefler konulmuşken ve enerji dönüşümü gün geçtikçe hızlanırken dijital araçların rolü her geçen gün daha da derinleşecektir.

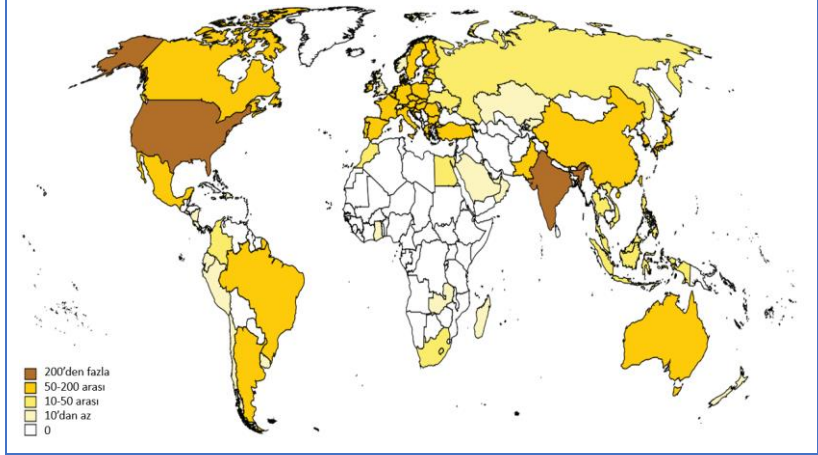
Alüminyum Ekstrüzyon Ürünleri için ABD Antidamping ve Telafi Edici Vergi Soruşturmaları

Antidamping ve Telafi Edici Vergi Önlemleri Nedir?

Antidamping önlemleri, telafi edici vergi önlemleri (countervailing duty), korunma ve izleme önlemlerinin bütünü, **ticaret politikası savunma araçları** olarak adlandırılmaktadır.

Ticaret politikası savunma araçlarının kullanım sıklığı ülkelere göre bir hayli değişmektedir. 2022 itibarıyla yürürlükte olan ticaret politikası savunma araçlarının büyük bir kısmı majör ekonomiler tarafından başlatılmıştır. En fazla önlem alan ülkeler Amerika Birleşik Devletleri ve Hindistan olmuştur. Afrika, ticaret politikası savunma araçlarını pek fazla kullanmamıştır. 2015'ten beri ticaret politikası savunma araçları kullanımını en fazla artıran ülke, Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Söz konusu dönemde sadece birkaç ülkenin yürürlükte bulunan önlem sayısında azalma gerçekleşmiştir.

Başlatan Ülkeye Göre Yürürlükteki Bulunan Ticaret Politikası Savunma Araçları (2022)

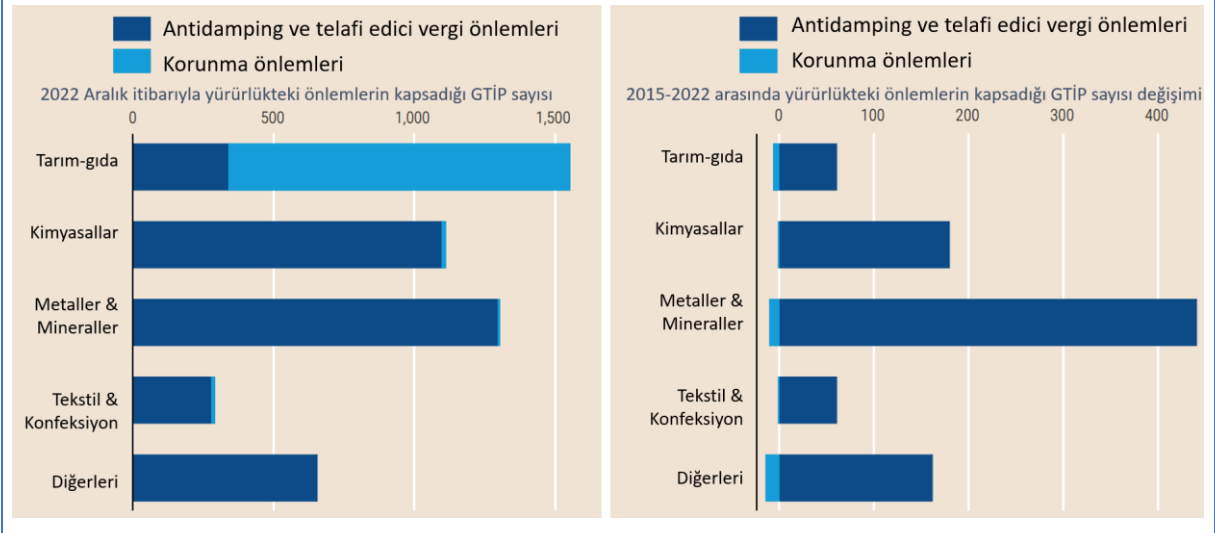

Kaynak: DTÖ I-TIP verisiyle UNCTAD hesaplamaları, 2024

2022 yılında yaklaşık 2200 adet ticaret politikası savunma aracı kullanılmıştır. Bunun çok büyük bir kısmını antidamping ve telafi edici vergi önlemleri oluşturmaktadır. Antidamping önlemlerinin çoğu ana metaller ve kimyasallara yönelik alınmıştır. Korunma önlemleri kullanımı görece kısıtlı kalmış olup yürürlüğe konulan korunma önlemi sayısı yaklaşık 70 seviyesindedir. Sayısı az olmasına rağmen korunma önlemleri daha fazla GTİP'i kapsamaktadır. Korunma önlemleri daha çok tarım-gıda sektörlerine yoğunlaşmıştır. 2015'ten sonra antidamping önlemlerinin sayısı artmış; korunma önlemlerinin ise ürün kapsamı daralmıştır.¹⁷

¹⁷ UNCTAD (2024) Key Statistics and Trends in Trade Policy 2023. [🔗](#)

Yürürlükte Bulunan Ticaret Politikası Önlemleri ve 2015-2022 Arası Değişimi

Kaynak: DTÖ I-TIP verisiyle UNCTAD hesaplamaları, 2024

Damping bir malın dış pazarda, iç pazardaki satış fiyatından daha düşük bir fiyatla satılmasıdır. Ülkeler haksız rekabete yol açan düşük fiyatlı ithalata karşı yerli üreticilerini koruma amacıyla antidamping önlemi uygulayabilmektedir. GATT 1994 6. Madde, DTÖ Antidamping Anlaşması, DTÖ panel ve temyiz organı kararlarından oluşan DTÖ içtihadı, ulusal mevzuat ve ulusal içtihad antidamping önlemlerine ilişkin mevzuatı oluşturmaktadır.

Her düşük fiyatlı ithalat damping uygulandığı anlamına gelmemektedir. Bununla beraber dampingin varlığı da yalnız başına antidamping önlemi alınması için yeterli değildir. Önlem alınabilmesi için dampingli ithalat ile yerli sanayiinin uğradığı zarar arasında nedensellik bağının tespit edilmesi gerekmektedir. Gerekli şartların sağlanmasıyla açılan soruşturmanın neticesinde, yerli endüstrinin zararı ve dampingli ithalat arasında illiyet bağı tespit edilirse dampinge karşı önlem alınabilir. Bir soruşturma esnasında ya da sonucunda geçici önlem, nihai önlem, fiyat taahhüdü ve soruşturmanın önlemsiz şekilde kapatılması olmak üzere yetkililerin verebileceği dört ana karar bulunmaktadır.

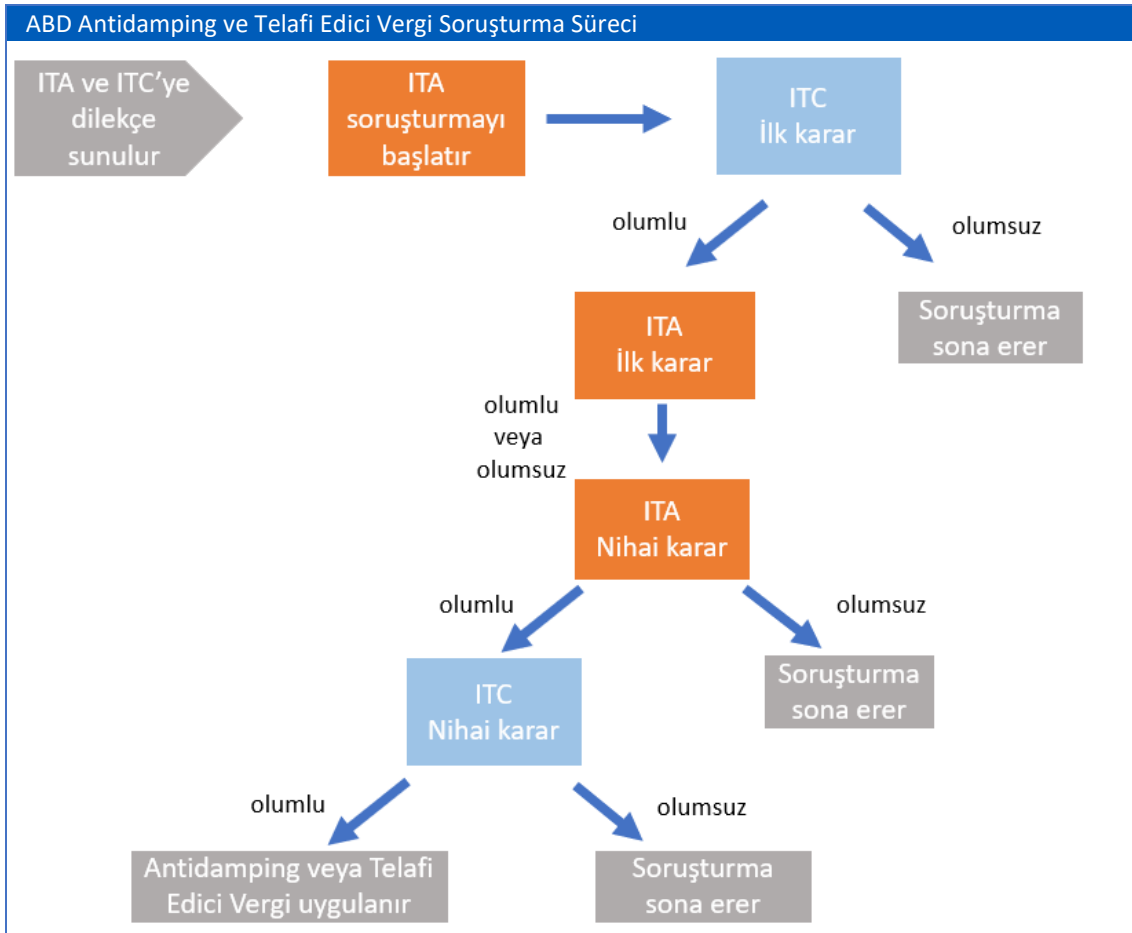
Telafi edici vergi (countervailing duty) ithalat sübvansiyonlarının olumsuz etkilerini dengelemek ve yerli üreticileri korumak amacıyla uygulanan vergilerdir. GATT 1994 6. Madde, DTÖ Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Tedbirler Anlaşması, panel ve temyiz organı kararlarından müteşekkil DTÖ içtihadı ve ulusal mevzuat telafi edici vergilere ilişkin mevzuatı oluşturmaktadır.

Telafi edici vergi uygulanabilmesi için telafi edilebilir bir sübvansiyon (countervailable subsidy), fayda (benefit) ve zarar (injury) varlığının ve illiyet bağının tespit edilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere sübvansiyonlar devlet ya da bir kamu otoritesi tarafından sunulan kredi, vergi indirimi, vergi muafiyeti, arazi tahsis gibi mali katkı sağlayan gelir ya da fiyat desteklerini içermektedir. Telafi edilebilir sübvansiyonlar ise belirli bölgeye, sektöre ve firmaya sağlanan spesifik sübvansiyonları, ihracat performansına ve ithal mallar yerine yerli malların kullanımına bağlı olan sübvansiyonları kapsamaktadır.

Sübvansiyon miktarı hesaplanırken sübvansiyon programı sonucu oluşan şartlar normal ticari koşullar ile kıyaslanmaktadır. Örneğin vergi muafiyetinden yararlanıldıysa vergi oranı kadar fayda, kredi çekildiyse piyasadan kredi çekmesi halinde ödenecek olan faiz ile arasındaki farktan doğan fayda gibi çeşitli detaylar incelenmektedir. Zarar tespitinde bakılan noktalar arasında sübvansiyonlu ithalatın miktarındaki artış; fiyat baskısının ortaya çıkması veya fiyat artışlarının önlenmesi; maliyet sabitken fiyatların düşmesi; yerli üreticilerin satış, kâr, çıktı, pazar payı, üretim, istihdam, ücret ve büyümesi üzerinde oluşan olumsuz etkiler bulunmaktadır. Telafi edici vergi önleminin uygulanabilmesi için sübvansiyonlu ithalat ile yerli sanayinin gördüğü zarar arasında nedensellik bağının tespit edilmesi gerekmektedir.

ABD’de Antidamping ve Telif Edici Vergi Soruşturmaları Süreci

ABD’de antidamping ve telif edici vergi soruşturmalarının her safhası ABD’nin [Resmî Gazetesinde](#) yayımlanmaktadır. Aşamalar için belirlenen zaman sınırları kimi koşullarda uzatılabilmektedir. Soruşturma aşamaları birden fazla aktör tarafından yürütülmektedir. Söz konusu aktörler içerisinde yer alan **ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu** (the U.S. International Trade Commission - **ITC**), ABD endüstrisinin “ciddi şekilde zarar görüp görmediğini, ciddi zarar tehdidi altında olup olmadığını veya ABD’de bir endüstrinin kurulmasının ciddi şekilde engelleyip engellemediğini” belirlemektedir. **ABD Ticaret Bakanlığının Uluslararası Ticaret İdaresi** (The International Trade Administration of the Department of Commerce - **ITA**) ise soruşturmanın başlangıç aşamasında sunulan dilekçenin soruşturma başlatmak için yeterli bilgiye ve endüstri desteğine sahip olup olmadığını değerlendirmektedir. Ayrıca ITA, soruşturma başlatılıp başlatılmayacağına karar vermektedir. ITA damping veya sübvansiyonların var olup olmadığını tespit edip eğer varsa damping miktarını (damping marjını) veya sübvansiyonu hesaplamaktadır. Eğer bir soruşturma için hem ITA hem de ITC tarafından verilen nihai karar olumlu çıkarsa, ITA ABD Gümrük ve Sınır Koruma (U.S. Customs and Border Protection) Birimine ilgili ithal edilen mallardan vergi alması için bir antidamping veya telif edici vergi talimatı çıkarmaktadır.¹⁸

Kaynak: 1930 Tarife Yasasının Title VII'ye göre Congressional Research Service tarafından hazırlandı.

Sürecin başında ITA ve ITC'ye eşzamanlı olarak dilekçe sunulmaktadır. ITA'nın dilekçeyi inceledikten sonra soruşturma başlatmamaya karar vermesi halinde dilekçe reddedilmekte ve işlemler sona ermektedir. Eğer ITA soruşturma başlatmaya karar verirse sonraki safhaya geçilmektedir. Bu aşamayı müteakiben ITC'nin ön karar aşaması başlamaktadır. ITC, ABD endüstrisinin ciddi şekilde zarar gördüğünü düşünmek veya bundan şüphelenmek için “makul bir dayanağa” sahip olup olmadığını incelemektedir. ITC'nin ön kararı olumlu çıkarsa soruşturma ITA'de devam eder. ITA, damping veya sübvansiyonun mevcudiyetinden şüphelenmek için “makul bir dayanağa” sahip olup olmadığını değerlendirip ön soruşturmasını yürütmektedir. Sonucun olumlu çıktığı durumda, ITA damping veya sübvansiyonların

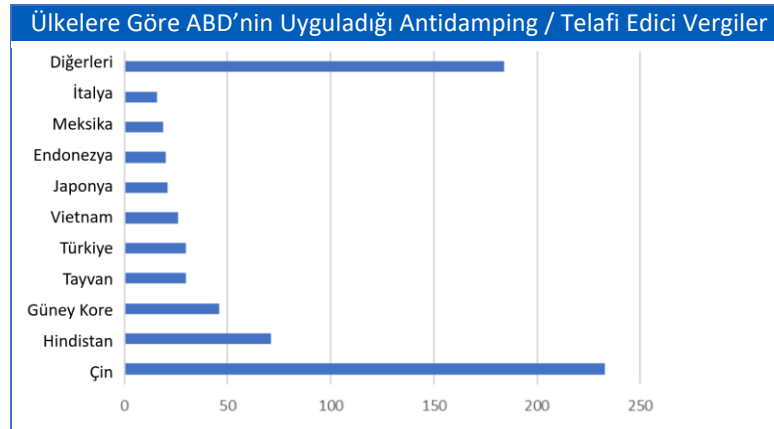
¹⁸ Congressional Research Service (21 Haziran 2024) Trade Remedies: Antidumping and Countervailing Duties.[2](#)

miktarını tahmin edip ABD Gümrük ve Sınır Muhafaza Birimine hedeflenen malların likidasyonunun askıya alınması ve ithalatçılardan tahmini miktarı kapsayan bono veya nakit depozito alınması talimatını vermektedir. Bu noktada çıkan sonuç ne olursa olsun, soruşturma ITA'nin nihai karar aşamasına ilerlemektedir. ITA'nin hedeflenen malların dampinge uğrayıp uğramadığını veya sübvansile edilip edilmediğini belirlemek için yaptığı soruşturma neticesinde ITA olumsuz nihai karar verirse soruşturma sona ermektedir. ITA'nin olumlu nihai karar vermesi durumunda soruşturma ITC'nin nihai karar aşamasına geçmektedir. Soruşturmanın nihai jüri aşaması ITC'de altı adet komisyon üyesinin oylarıyla belirlenmektedir. ITC'nin nihai kararı olumsuz çıkarsa, soruşturma nihayetlenmektedir. Eğer karar olumlu çıkarsa, ITA anti-damping veya telafi edici vergi emri çıkarmaktadır.¹⁹

Soruşturma neticesinde, antidamping davalarında, ithal edilen mal üzerinde yabancı piyasadaki fiyat (veya maliyet) ile ABD pazarındaki fiyat arasındaki farkı dengelemek için ek bir vergi uygulanabilir. Telafi edici vergi davalarında ise, ithalat üzerine sübvansiyon miktarına eşit bir vergi konulabilir.

Öte yandan antidamping ve telafi edici vergiler kalıcı değildir. Gözden geçirmeleri müteakip damping ve sübvansiyon marjı yukarı veya aşağı yönlü revize edilebilir, kaldırılabilir veya aynı şekilde devam edebilir. Antidamping veya telafi edici verginin yayınlandığı ayın yıl dönümünde ilgili bir taraf ITA'nin antidamping veya telafi edici vergi miktarını gözden geçirmesini talep edebilir. Ayrıca ITA ve ITC her antidamping veya telafi edici vergiyi en geç her beş yılda bir gözden geçirmektedir. ITA, damping veya sübvansiyonların devam edip etmeyeceğini veya önlemin kaldırılması durumunda yeniden başlatılıp başlatılmayacağını belirlemektedir. Keza ITC yerli endüstriye verilen zararın devam edip etmediğini veya önlemin kaldırılması durumunda önlemin yeniden alınıp alınmayacağını tespit etmek için benzer bir gözden geçirme yapmaktadır.²⁰

21 Haziran 2024 itibarıyla ABD'nin uyguladığı antidamping ve telafi edici vergiler incelendiğinde en fazla önlemi Çin'e karşı aldığı görülmektedir. Onu Hindistan, Güney Kore, Tayvan ve Türkiye izlemektedir.

Kaynak: The International Trade Administration of the Department of Commerce, 2024.
21 Haziran 2024 itibarıyla.

ABD alüminyum ekstrüzyon ürünleri için 2023 Ekim ayında bir grup ülkeye yönelik soruşturma başlatmıştır. Başvuru sahipleri Aluminum Extruders Coalition; the United Steel, Paper and Forestry, Rubber, Manufacturing, Energy, Allied Industrial ve Service Workers International Union'dır. Soruşturma açılan ülkeler arasında Türkiye de bulunmaktadır. Telafi edici vergi soruşturmasına tabi diğer ülkeler ise Çin, Meksika ve Endonezya'dır. Telafi edici vergi soruşturmasına konu olan dönem 1 Ocak 2022 – 31 Aralık 2022 tarihleri arasını kapsamaktadır.²¹ Türkiye'nin yanı sıra antidamping soruşturmasına tabi olan diğer ülkeler ise Birleşik Arap Emirlikleri, Çin, Ekvator, Endonezya, Güney Kore, Hindistan, İtalya, Kolombiya, Malezya, Meksika, Tayland, Tayvan ve Vietnam'dır.²² Damping soruşturmasına konu olan dönem 1 Ocak 2022 – 31 Aralık 2022 arasını kapsamaktadır.

ABD'nin soruşturma kapsamına aldığı alüminyum ekstrüzyon ürünlerinin toplam ithalatı içinde Türkiye'den ithalatının payı 2020'de %2.3 iken 2022'de %4.1'e yükselmiştir. 2022 yılında söz konusu soruşturma kapsamına giren alüminyum

¹⁹ Congressional Research Service (21 Haziran 2024) Trade Remedies: Antidumping and Countervailing Duties. [↗](#)

²⁰ CRS (Haziran 21, 2024) Trade Remedies: Antidumping and Countervailing Duties. [↗](#)

²¹ International Trade Administration (31 Ekim 2023) Aluminum Extrusions From the People's Republic of China, Indonesia, Mexico, and the Republic of Turkey: Initiation of Countervailing Duty Investigations. *Federal Register* (88 : 209) [↗](#)

²² Dominik Cumhuriyeti ilk ITC belirlemesi esnasında kapsamdan çıkarılmıştır.

ekstrüzyon ürün ihracatımız içerisinde ABD'nin payı %6.4'tür. 2022'de ABD'ye yaptığımız toplam ihracatımız içerisinde söz konusu soruşturma kapsamına giren alüminyum ekstrüzyon ürünlerinin payı %1.1'e tekabül etmektedir. ABD soruşturma kapsamına alınan alüminyum ekstrüzyon ihracatımızda üçüncü sırada yer almaktadır.

Soruşturma Konusu Ürün İhracatımız				
6'LI BAZDA	2019 (USD)	2020 (USD)	2021 (USD)	2022 (USD)
ABD'ye Alüminyum Ekstrüzyon İhracatımız (\$)	53.233.676	76.377.837	147.284.824	193.090.199
Dünyaya Alüminyum Ekstrüzyon İhracatımız (\$)	1.283.085.306	1.408.389.200	2.289.408.830	3.002.230.079
Pay	4,1%	5,4%	6,4%	6,4%
ABD'ye Toplam İhracatımız (\$)	8.970.657.918	10.182.965.823	14.722.243.533	16.885.324.721
ABD'ye Alüminyum Ekstrüzyon İhracatımızın ABD'ye Toplam İhracatımızdaki Payı	0,6%	0,8%	1,0%	1,1%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

5 Mart 2024'te ABD Ticaret Bakanlığı telafi edici önlemler soruşturması için ön sonuçlarını açıklamıştır.²³ 2 Mayıs 2024'te ise telafi edici vergiler soruşturmasının ön sonuçları açıklanmıştır. Yasal takvimde antidamping soruşturmasının en geç 420 gün içinde; telafi edici vergi soruşturmasının ise en geç 300 gün içinde sonuçlandırılması öngörülmektedir. Soruşturmanın Uluslararası Ticaret Komisyonu (ITC) bölümünün nihai aşamasına ilişkin takvim 23 Mayıs 2024 tarihli ABD Resmî Gazetesinde yayımlanmıştır.²⁴ Telafi edici vergi ve antidamping soruşturmasının nihai kararlarının Eylül 2024'te açıklanması beklenmektedir.

²³ International Trade Administration (5 Mart 2024) Preliminary Affirmative Determination in the Countervailing Duty Investigation of Aluminum Extrusions from the People's Republic of China, Indonesia, Mexico, and Turkey [↗](#)

²⁴ International Trade Commission (23 Mayıs 2024) Aluminum Extrusions From China, Colombia, Ecuador, India, Indonesia, Italy, Malaysia, Mexico, South Korea, Taiwan, Thailand, Turkey, United Arab Emirates, and Vietnam; Scheduling of the Final Phase of Countervailing Duty and Antidumping Duty Investigations. *Federal Register* (89 : 101) [↗](#)

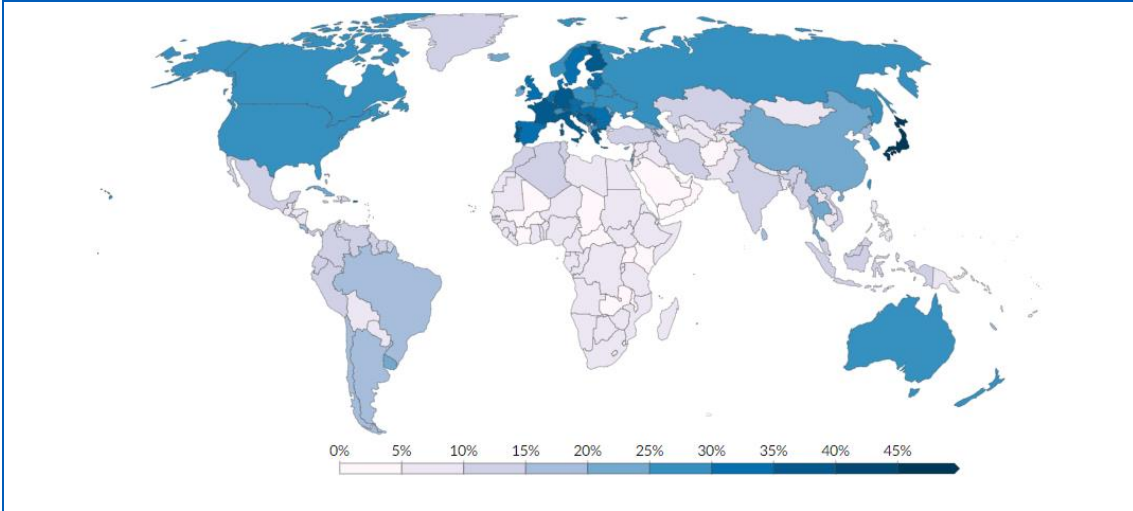
Yaşlanmanın Ekonomiye Etkileri

Nüfusun yaşlanması üretkenlik, işsizlik, tasarruf, yatırım, kamu harcamaları, talep ve büyümeyi etkilemektedir. Ekonomistler yaşlanmayı tek boyutlu bir değişim olarak düşünmek yerine nüfus piramidindeki tüm değişime bakmanın altını çizmektedir.²⁵ 2050 yılına kadar, dünya genelinde 65 yaş ve üzerindeki kişi sayısının 1.6 milyara yükselmesi beklenmektedir. 2021 yılında dünya genelinde her 10 kişiden bir kişi 65 yaş ve üzerindeyken 2050 yılında söz konusu yaş grubunun her 6 kişiden bir kişiyi oluşturacağı öngörülmektedir. Önümüzdeki otuz yılda yaşlı nüfus sayısının en hızlı artacağı bölgelerin Kuzey Afrika, Batı Asya ve Sahra Altı Afrika olacağı tahmin edilmektedir.²⁶

ABD’de 65 yaş ve üzeri kişilerin sayısının 2022’de 58 milyondan %47’lik artış ile 2050’ye kadar 82 milyona çıkması beklenmektedir. 65 yaş ve üzeri yaş grubunun toplam nüfus içindeki payının %17’den %23’e yükseleceği öngörülmektedir.²⁷ ABD’nin doğum oranı düşmekte; nüfusu yaşlanmaktadır. Yaşlanan nüfus kişi başına çalışan sayısı, ekonomik büyüme, kamu fayda programlarının mali sürdürülebilirliği, kişi başına düşen gelir gibi önemli göstergeleri

Yaşlı Bağımlılık Oranı (old-age dependency ratio), 2023

65 yaş ve üzerindeki kişilerin 15-64 yaş aralığındaki nüfusa oranı

Kaynak: [UN World Population Prospects](#), 2024

etkilediği için önemli bir politika alanı olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda yaş bağımlılık oranının (old age dependency ratio)²⁸ getireceği mali zorluk yalnızca çalışma çağındaki kişilerin işgücüne katılım oranına değil aynı zamanda çalışanların verimliliğini de etkileyeceği dikkate alınıp politika yapımında verimliliği yükseltmek için beşerî sermayenin geliştirilmesi, iş gücünü artıran fiziksel sermaye ve teknolojik ilerlemelere vurgu yapılmaktadır.²⁹

²⁵ Eleanor Butler (Şubat 2024) Boom or bust? Economic impact of ageing populations and lower birth rates. [Euro News](#)

²⁶ United Nations Department of Economic and Social Affairs (Ocak 2023) World Social Report 2023: Leaving No One Behind In An Ageing

²⁷ United States Census Bureau (31 Ekim 2023) 2023 National Population Projections Tables: Main Series.

²⁸ Yaşlı bağımlılık oranı 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusun 15 ila 64 yaşları arasındaki nüfusa oranı olarak alınmıştır.

²⁹ *Economic Report of the President* içinde “Chapter 3: Population, Aging, and the Economy” (Mart 2024)

Asya Kalkınma Bankası tarafından hazırlanıp 2024 Mayıs ayında yayınlanan [Aging Well in Asia](#) raporuna göre gelişmekte olan Asya³⁰ hızlı bir şekilde yaşlanmaktadır. 2022’de 60 yaş ve üzeri kişi sayısı bölge nüfusunun %13.5’ini oluşturmuştur. Söz konusu oranın 2050’ye gelindiğinde neredeyse ikiye katlanarak %25.2’ye çıkması beklenmektedir. 2050 yılına kadar, dünya genelindeki yaşlı nüfusun %55.6’sının gelişmekte olan Asya’da yaşayacağı tahmin edilmektedir. 2021 yılında 65 yaş ve üzeri kişilerin ortalamada işgücüne katılım oranı erkeklerde %32.0 ve kadınlarda %15.2 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu oran 2000 yılından beri erkekler için düşüş gösterirken kadınlar için yükselmiştir. Gerçek emeklilik yaşı bölgede ortalama olarak 51 ile 63 yıl arasında değişmekte olup ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Resmi ve gayri resmi çalışanların, kırsal ve kentsel alanlarda yaşayanların iş ve emeklilik modelleri belirgin şekilde farklılık göstermektedir.³¹

[Aging Well in Asia](#) raporunda demografik değişiminin 12 Asya ekonomisinin kişi başına GSYİH büyümesi üzerindeki etkisine ilişkin projeksiyonlar sunulmuştur. Bu doğrultuda aşağıdaki tablo 2031-2040 dönemi projeksiyonlarını göstermektedir. Demografik değişimin büyümeyi dört kanal aracılığıyla etkilediği değerlendirilmiştir. Kişi başına düşen çalışma saatleri, toplam faktör verimliliği, sermaye birikimi ve beşerî sermaye söz konusu dört kanalı teşkil etmektedir. Ayrıca sermaye birikimi tasarruf oranı üzerinden doğrudan ve dolaylı etkiler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İncelenen 12 ekonomi arasında bulunan Güney Kore’de genç bağımlılık oranındaki değişimin kişi başına GSYİH büyümesini yaklaşık 0.11 yüzde puanı azalttığı; yaşlı bağımlılık oranındaki değişimin ise kişi başına GSYİH büyümesini 0.32 yüzde puanı azalttığı tespit edilmiştir.³²

Yaşlanmanın 12 Asya Ekonomisinin Büyümesin Tahmini Etkisi 2031-2040							
	Değişken (Bağımlılık Oranı)	İş Gücü / Nüfus	Beşerî Sermaye	Toplam Faktör Verimliliği	Fiziksel Sermaye / Çalışma Saati		Toplam
					Tasarruflar Yoluyla Dolaylı	Doğrudan	
Hong Kong	Genç	0.050	0.009	0.005	0.004	-0.003	0.066
	Yaşlı	-0.103	0.009	-0.053	-0.089	0.045	-0.191
Hindistan	Genç	0.164	0.030	0.018	0.014	-0.008	0.219
	Yaşlı	-0.028	0.002	-0.015	-0.024	0.012	-0.053
Endonezya	Genç	0.129	0.021	0.014	0.013	-0.007	0.170
	Yaşlı	-0.049	0.004	-0.025	-0.047	0.024	-0.094
Malezya	Genç	0.219	0.031	0.024	0.024	-0.014	0.284
	Yaşlı	-0.038	0.002	-0.020	-0.042	0.021	-0.076
Pakistan	Genç	0.398	0.084	0.044	0.029	-0.017	0.538
	Yaşlı	-0.012	0.001	-0.006	-0.008	0.004	-0.021
Çin	Genç	0.020	0.004	0.002	0.002	-0.001	0.027
	Yaşlı	-0.118	0.011	-0.061	-0.088	0.044	-0.211
Filipinler	Genç	0.174	0.031	0.019	0.016	-0.009	0.231
	Yaşlı	-0.027	0.002	-0.014	-0.024	0.012	-0.050
Güney Kore	Genç	-0.080	-0.015	-0.009	-0.007	0.004	-0.106
	Yaşlı	-0.174	0.015	-0.089	-0.151	0.076	-0.323
Singapor	Genç	0.035	0.005	0.004	0.004	-0.002	0.046
	Yaşlı	-0.124	0.009	-0.064	-0.125	0.063	-0.241
Tayvan	Genç	-0.035	-0.008	-0.004	-0.002	0.001	-0.048
	Yaşlı	-0.113	0.012	-0.058	-0.071	0.036	-0.195
Tayland	Genç	0.020	0.004	0.002	0.001	-0.001	0.027
	Yaşlı	-0.118	0.012	-0.061	-0.077	0.039	-0.204
Vietnam	Genç	0.209	0.044	0.023	0.015	-0.009	0.282
	Yaşlı	-0.061	0.006	-0.031	-0.045	0.022	-0.109

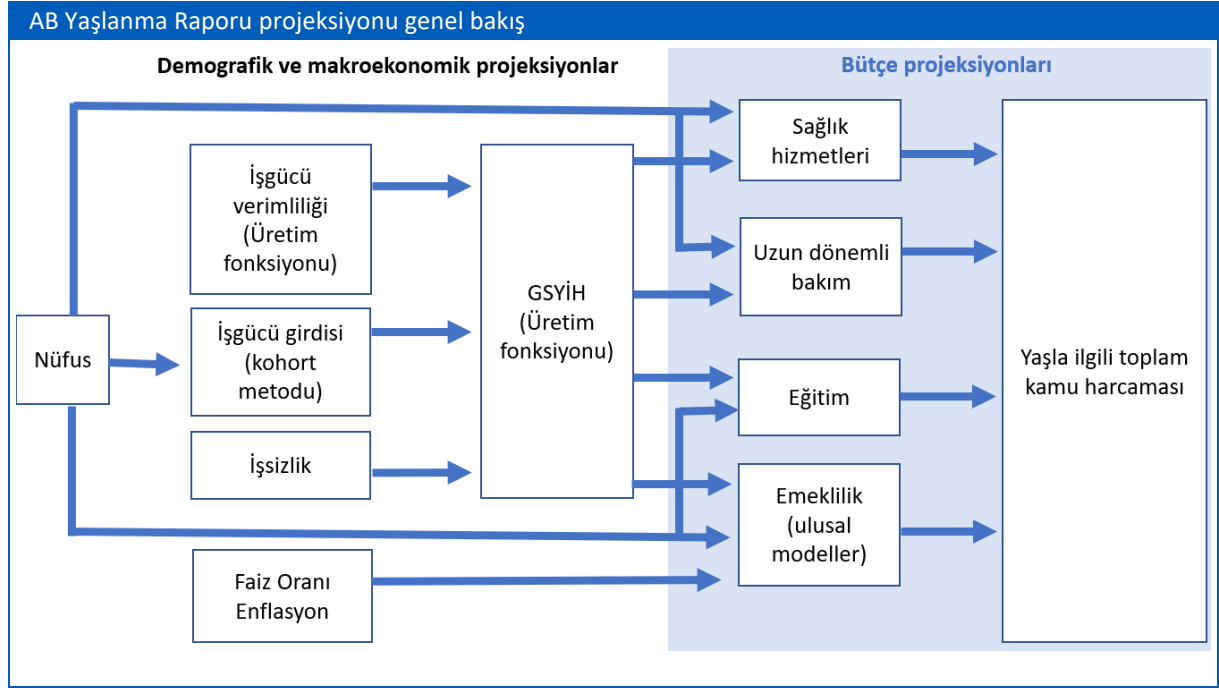
Kaynak: ADB (2024); Park and Shin (2023)

³⁰ Raporda gelişmekte olan Asya (developing Asia) grubu 46 ülkeden oluşmaktadır. [↗](#)

³¹ Asian Development Bank (Mayıs 2024) Aging Well in Asia: Asian Development Policy Report [↗](#)

³² ADB (Mayıs 2024) Aging Well in Asia [↗](#)

2024 Nisan ayında Avrupa ülkelerinin 2022-2070 yılları arasındaki ekonomik ve bütçe projeksiyonlarını içeren [Aging Report](#) yayınlanmıştır. İlk, 2006 yılında yayımlanan rapor her üç yılda bir güncellenmektedir. AB Ekonomik ve Mali İşler Konseyi (The Economic and Financial Affairs Council-ECOFIN) Ekonomik Politika Komitesini (Economic Policy Committee -EPC) üye devletlerin kamu maliyesinin uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi amacıyla kapsamlı bütçe projeksiyonlarını güncelleme konusunda yetkilendirmişti. EPC ve Avrupa Komisyonu tarafından ortaklaşa hazırlanan güncel Yaşlanma Raporu Eurostat'ın yeni nüfus projeksiyonlarından istifade etmiştir. Bütçe projeksiyonları emeklilik, sağlık bakımı, uzun vadeli bakım ve eğitim için olmak üzere dört kalemdeki kamu harcamalarını kapsamaktadır. Emeklilik ödemeleri için, üye devletlerin kendi ulusal modellerine dayalı projeksiyonlar hazırlanmıştır. Böylelikle her ülkenin kamu emeklilik sisteminin özgüllüğü yakalanırken ortak varsayım ve metodolojilere dayanılarak ülkeler arası tutarlılık sağlanmıştır.³³

Kaynak: Avrupa Komisyonu, EPC

Rapora göre AB nüfusunun önümüzdeki yıllarda düşmeye başlaması buna karşın yaşlı nüfusun artması beklenmektedir. AB nüfusunun 2022'de 449 milyon kişiden 2026'da 453 milyon kişiye çıkarak zirveye ulaşması ve ardından 2070'te 432 milyona düşmesi beklenmektedir. Mezkûr rakam, 2022'ye kıyasla %4'lük bir düşüş anlamına gelmektedir. AB düzeyindeki bu genel eğilim, ülke düzeyinde farklılaşacaktır. AB genelinde yaşlı yaş grubunun büyüklüğü artarken daha genç yaş grubunun küçüleceği öngörülmektedir. Bilhassa önümüzdeki on yıllarda Ab üyesi devletlerde yaşlı bağımlılık oranında keskin bir artış olacağı tahmin edilmektedir AB'de 2010 yılında yaklaşık %29 olan bu oran, 2022'de %36'ya yükselmiştir. 2070'te ise %59'a kadar çıkması beklenmektedir. Söz konusu artışın en büyük bölümünün 2045'e kadar gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nüfus büyüklüğü ve yaş profiline ilişkin tahminlerde doğurganlık oranı, ölüm oranı ve göçle ilgili varsayımlar etkili olmuştur. AB'de toplam doğurganlık oranının 2022'de kadın başına 1.50 canlı doğumdan 2070'e kadar 1.62'ye hafifçe yükselmesi beklenmektedir. Söz konusu hafif artışa rağmen doğurganlık oranının, tüm ülkelerde doğal yenileme oranı (natural replacement rate) olan 2.10'un altında kalacağı öngörülmektedir.³⁴

³³ European Commission (Nisan 2024) 2024 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) [2](#)

³⁴ EC (Nisan 2024) 2024 Ageing Report [2](#)

AB Demografik Göstergeler, Yaşlı Bağımlı Nüfus Oranı, Ekonomik Bağımlılık Oranı

	Toplam nüfus (milyon)			Yaşlı Bağımlı Nüfus Oranı (%)*			Ekonomik Bağımlılık Oranı (%)**		
	2022	2070	Değişim (%)	2022	2070	Değişim (Yüzde Puanı)	2022	2070	Değişim (Yüzde Puanı)
Belçika	11.7	12.7	9	33.7	53.0	19.2	45.4	66.9	21.5
Bulgaristan	6.9	5.3	-23	36.6	60.3	23.6	45.1	75.5	30.3
Çekya	10.7	10.6	-2	34.9	51.5	16.6	40.2	62.7	22.5
Danimarka	5.9	6.2	5	35.4	56.5	21.1	40.3	56.6	16.3
Almanya	83.9	84.2	0	37.4	55.0	17.6	42.9	62.9	20.0
Estonya	1.4	1.3	-3	34.9	57.3	22.4	35.9	58.5	22.6
İrlanda	5.1	6.1	19	25.7	55.6	29.8	30.4	63.8	33.3
Yunanistan	10.4	7.8	-25	39.0	66.0	27.0	56.2	80.9	24.7
İspanya	47.7	47.7	0	33.3	64.5	31.2	46.3	77.8	31.5
Fransa	68.0	69.7	2	38.2	57.8	19.7	49.7	70.2	20.5
Hırvatistan	3.9	3.0	-22	38.9	62.2	23.3	53.9	78.5	24.6
İtalya	59.0	53.3	-10	40.8	65.5	24.7	60.0	79.9	20.0
Kıbrıs	0.9	1.0	9	26.7	55.5	28.8	31.1	62.4	31.3
Letonya	1.9	1.3	-33	36.0	61.0	25.0	41.0	75.5	34.5
Litvanya	2.8	2.0	-29	33.1	72.4	39.3	37.2	86.6	49.4
Lüksemburg	0.7	1.0	49	23.1	55.4	32.3	30.0	73.1	43.0
Macaristan	9.7	9.0	-7	34.5	54.3	19.8	40.4	62.0	21.5
Malta	0.5	0.8	54	30.5	65.4	34.9	35.2	75.5	40.3
Hollanda	17.7	18.7	6	34.3	56.3	22.0	37.3	55.9	18.6
Avusturya	9.0	9.5	6	32.0	57.0	25.0	39.5	67.4	27.9
Polonya	38.1	31.8	-16	31.9	63.7	31.9	39.0	80.0	41.0
Portekiz	10.4	9.0	-14	40.7	67.8	27.0	48.6	75.8	27.2
Romanya	19.0	15.0	-21	33.5	55.8	22.3	47.9	77.7	29.8
Slovenya	2.1	2.0	-5	36.1	57.5	21.5	44.1	69.7	25.6
Slovakya	5.5	4.8	-12	28.5	59.7	31.2	35.4	69.7	34.3
Finlandiya	5.6	5.2	-6	41.2	62.4	21.3	48.4	70.1	21.7
İsveç	10.5	12.9	23	36.0	50.4	14.4	39.1	52.9	13.7
Norveç	5.4	6.5	20	31.2	54.4	23.2	33.8	60.7	26.9
Euro Bölgesi	348.2	341.1	-2	36.9	59.6	22.7	47.1	70.0	22.9
Avrupa Birliği	449.1	431.9	-4	36.1	59.1	23.0	45.7	69.9	24.2

Kaynak: Avrupa Komisyonu, EPC

*65 yaş üzeri nüfus / 20-64 yaş arası nüfus

**65 yaş üzeri inaktif nüfus / 20-64 yaş arası istihdam

İşgücüne katılımın yaşlı çalışanlar ve kadınların katkısıyla artacağı tahmin edilmektedir. Ancak söz konusu artış çalışma çağındaki nüfusun azalmasını telafi etmeye yeterli olmayacaktır. AB’de çalışma çağındakilerin işgücüne katılım oranının yaklaşık 3 puan artacağı öngörülmektedir. Sonuç olarak AB’de işgücüne katılan kişi sayısının 2022 ile 2070 yılları arasında %12 (25 milyon kişi) azalması beklenmektedir. Yıllık düşüş oranı ise %0.3’e tekabül edecektir. AB’de istihdam oranının artması beklenmektedir. Söz konu oran 2022’de çalışma çağındaki nüfusun yaklaşık %75’ini oluştururken 2070’de %79’a yükselmesi beklenmektedir. İstihdam nüfus, işgücüne katılım ve işsizlik projeksiyonlarına bağlıdır. 20-64 yaş grubundaki işsizlik oranı 2022’de %5.9’dan 2070’te %5.1’e düşecektir.³⁵

³⁵ European Commission (Nisan 2024) 2024 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) [2](#)

Raporda, istihdam oranlarının artması beklenmekle birlikte nüfusun yaşlanması nedeniyle toplam çalışılan saatin azalacağı tahmin edilmektedir. 2022 ile 2070 arasındaki tahmin edilen ortalama çalışma saatlerindeki düşüş AB’de %9’u bulmaktadır. 2022’de %46 olan ekonomik yaşlı bağımlılık oranının 2070’te %70’e çıkması bekleniyor. Ekonomik yaşlı bağımlılık oranı için tahmini artış demografik yaşlı bağımlılık oranı tahminine kıyasla daha küçüktür. Bunun sebebi ise işgücüne katılım ve istihdam oran artışıdır.

Çalışılan saatler azalırken, iş gücü verimliliğinin GSYİH büyümesinin tek itici gücü haline geleceği tahmin edilmektedir. Reel GSYİH’nin 2022-2070 yılları arasında AB’de ortalama %1.3 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. Bir yandan iş gücünün GSYİH artışına katkısının 2020’lerin sonlarından itibaren negatife dönmesi ve 2022-2070 yılları arasında yıllık ortalama %0.2 oranında azalması beklenmektedir. Söz konusu düşüş, halihazırda küçülmekte olan toplam nüfus içerisinde çalışma çağındaki insan oranının azalmasından kaynaklanmaktadır. Öte yandan tahmin döneminde iş gücü verimliliğinin yıllık ortalama %1.4 oranında artması beklenmektedir. ³⁶

Avrupa Birliği Tahmini Makroekonomik Göstergeler										
	Ortalama Reel GSYİH Artışı (2022-2070)	İşgücü verimliliği	Toplam Faktör Verimliliği	Sermaye derinleşmesi	Emek girdisi (çalışılan saatler)	Nüfus	İstihdam Oranı	Çalışma yaşındaki nüfus payı	Ortalama çalışılan saat	Kişi Başına Düşen Reel GSYİH Artışı
					Değişimi					
Belçika	1.3	1.1	0.7	0.4	0.2	0.2	0.1	-0.1	0.0	1.1
Bulgaristan	1.4	2.2	1.4	0.8	-0.7	-0.5	0.1	-0.3	0.0	2.0
Çekya	1.5	1.7	1.1	0.6	-0.2	0.0	0.0	-0.2	0.0	1.5
Danimarka	1.3	1.3	0.8	0.5	0.1	0.1	0.1	-0.2	0.0	1.2
Almanya	1.1	1.3	0.8	0.4	-0.1	0.0	0.0	-0.2	0.0	1.1
Estonya	1.6	1.6	1.0	0.6	0.0	0.0	0.2	-0.2	0.0	1.6
İrlanda	2.1	1.8	1.4	0.4	0.3	0.4	0.0	-0.1	0.0	1.7
Yunanistan	1.1	1.6	1.1	0.5	-0.6	-0.6	0.3	-0.3	0.0	1.7
İspanya	1.2	1.3	0.8		-0.1	0.0	0.1	-0.2	0.0	1.2
Fransa	1.1	1.0	0.7	0.4	0.1	0.1	0.2	-0.2	0.0	1.1
Hırvatistan	1.5	1.9	1.2	0.7	-0.4	-0.6	0.3	-0.2	0.0	2.0
İtalya	1.1	1.2	0.8	0.4	-0.1	-0.2	0.3	-0.2	0.0	1.3
Kıbrıs	1.6	1.5	0.9	0.6	0.1	0.2	0.1	-0.2	0.0	1.4
Letonya	1.1	2.1	1.3	0.8	-1.0	-0.8	0.1	-0.2	0.0	1.9
Litvanya	1.1	2.1	1.2	0.9	-1.0	-0.7	-0.1	-0.3	0.0	1.7
Lüksemburg	1.8	0.9	0.6	0.3	0.8	0.9	0.1	-0.2	0.0	0.9
Macaristan	1.7	2.0	1.3	0.8	-0.3	-0.2	0.1	-0.2	-0.1	1.9
Malta	2.1	1.6	1.0	0.6	0.5	0.9	0.0	-0.3	-0.1	1.2
Hollanda	1.3	1.1	0.7	0.4	0.2	0.1	0.2	-0.2	0.0	1.2
Avusturya	1.3	1.2	0.8	0.4	0.0	0.1	0.1	-0.2	0.0	1.1
Polonya	1.5	2.2	1.4	0.8	-0.7	-0.3	0.0	-0.3	0.0	1.8
Portekiz	1.2	1.7	1.1	0.5	-0.4	-0.3	0.1	-0.3	0.0	1.5
Romanya	1.7	2.4	1.4	1.0	-0.7	-0.5	0.0	-0.2	0.0	2.2
Slovenya	1.6	1.7	1.2	0.6	-0.1	-0.1	0.2	-0.2	0.0	1.7
Slovakya	1.4	2.0	1.2	0.7	-0.5	-0.3	0.1	-0.3	0.0	1.7
Finlandiya	1.1	1.3	0.8	0.5	-0.2	-0.1	0.1	-0.2	0.0	1.2
İsveç	1.6	1.2	0.8	0.4	0.4	0.4	0.1	-0.1	0.0	1.2
Norveç	1.5	1.2	0.8	0.4	0.3	0.4	0.1	-0.1	0.0	1.1
Euro Bölgesi	1.2	1.3	0.9	0.4	-0.1	0.0	0.1	-0.2	0.0	1.2
Avrupa Birliği	1.3	1.4	0.9	0.5	-0.2	-0.1	0.1	-0.2	0.0	1.3

Kaynak: Avrupa Komisyonu, EPC

³⁶ European Commission (Nisan 2024) 2024 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) [2](#)

Raporda emeklilik, sağlık hizmetleri, uzun süreli bakım ve eğitim için bütçe projeksiyonları baz senaryo ve çeşitli duyarlılık testleri yapılmıştır. Baz senaryoya göre AB’de emeklilik, sağlık hizmetleri, uzun süreli bakım ve eğitim harcamaları gibi yaşlanma maliyetlerinin artması beklenmektedir. Bu bütçe yükünün büyük bir kısmı demografik yaşlanmanın en hızlı ilerlediği önümüzdeki yirmi yıl içinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

2022 yılında yaşlanma maliyeti GSYİH’nin %24.4’üne tekabül etmektedir. Söz konusu rakamın içinde emeklilik %11.4, sağlık hizmetleri %6.9, eğitim %4.4 ve uzun süreli bakım %1.7 paya sahiptir. Projeksiyon dönemi boyunca söz konusu maliyetlerin GSYİH’deki oranının 1.2 puanlık artışla 2070 yılında %25.6’ya yükseleceği tahmin edilmektedir. Söz konusu artışın büyük kısmının 2045 yılında gerçekleşeceği; bu noktadan sonra AB’de yaşlanma maliyetlerinin ortalamada hafifçe artmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Projeksiyonların zaman ve harcamalardaki değişim tahminleri üye devletlere göre bir hayli değişmektedir. Yunanistan, İtalya, Letonya, Fransa, Portekiz ve Hırvatistan’ın toplam yaşla ilişkili harcamalarında düşüş yaşanacağı öngörülmektedir. Romanya, Bulgaristan, İsveç, Danimarka, Polonya, Almanya, Avusturya ve Finlandiya’nın yaşla ilişkili harcamalarının %3 puana kadar olmak üzere ılımlı bir şekilde artması beklenmektedir. Bakım harcamaları genel olarak artarken yaşlanma maliyetlerindeki değişimi emeklilik harcamaları belirlemektedir. Projeksiyon dönemi boyunca 16 üye ülke ve Norveç’in emeklilik harcamalarında artış olacağı öngörülmektedir.

2022-2070 arasında Avrupa için yaşlanmanın maliyeti: baz projeksiyon (GSYİH yüzdelik puanı)

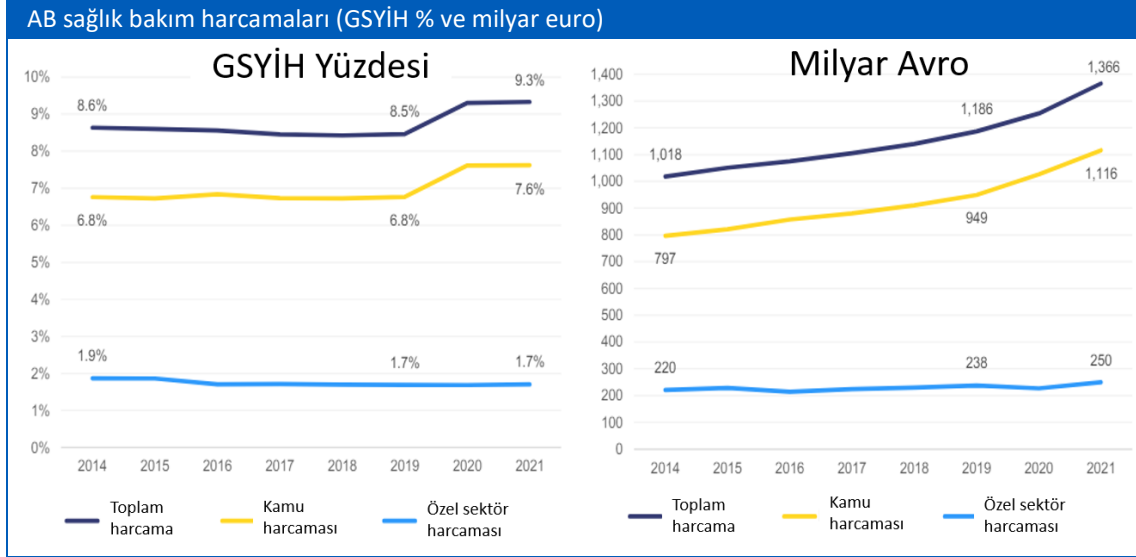
	2022 yaşla ilgili harcama	2022-2070 arasındaki değişim					2070 yaşla ilgili harcama
		emeklilik maaşları *	sağlık hizmetleri	uzun dönemli bakım	eğitim	toplam	
Lüksemburg	17.2	8.3	1.2	1.6	-0.4	10.7	27.9
Malta	16.9	4.4	2.1	2.3	-0.1	8.6	25.6
Slovakya	19.0	2.8	1.6	1.4	0.3	6.1	25.0
Slovenya	22.1	3.8	0.8	1.0	-0.3	5.4	27.5
Macaristan	16.0	4.3	0.5	0.4	0.1	5.2	21.3
Belçika	26.8	3.5	0.6	1.7	-0.8	5.1	31.9
İspanya	23.9	3.6	1.2	0.9	-0.6	5.1	29.0
Norveç	30.1	1.7	1.2	3.5	-1.4	5.0	35.1
İrlanda	12.0	2.8	1.5	1.4	-0.7	4.9	16.9
Litvanya	14.8	3.2	0.8	0.9	-0.3	4.6	19.4
Kıbrıs	20.9	3.6	0.8	0.1	-0.5	4.1	25.0
Çekya	20.6	1.7	0.2	1.4	0.3	3.7	24.3
Hollanda	21.0	2.0	0.7	1.9	-1.0	3.5	24.5
Finlandiya	26.4	1.4	0.6	1.8	-1.1	2.7	29.0
Avusturya	27.7	0.4	1.1	1.5	-0.4	2.6	30.2
Almanya	24.3	1.2	0.1	0.5	0.2	2.0	26.4
Polonya	19.1	-0.2	1.1	0.9	0.1	1.9	21.0
Danimarka	24.4	-1.4	0.4	3.3	-0.9	1.4	25.8
İsveç	23.6	-0.2	0.4	1.3	-0.6	0.8	24.5
Bulgaristan	18.2	0.1	0.2	0.2	0.1	0.6	18.8
Romanya	15.8	-0.9	0.7	0.4	0.0	0.2	16.0
Estonya	16.8	-0.7	0.6	0.7	-0.6	0.0	16.9
Hırvatistan	18.8	-0.2	0.7	0.1	-0.7	-0.2	18.7
Portekiz	23.3	-1.8	1.0	0.4	-0.1	-0.5	22.8
Fransa	29.9	-0.9	0.3	0.7	-0.9	-0.7	29.2
Letonya	17.2	-1.7	-0.3	0.3	-0.2	-1.9	15.4
İtalya	27.3	-1.9	0.1	0.5	-0.8	-2.0	25.3
Yunanistan	23.4	-2.5	0.6	0.0	-0.5	-2.4	21.0
Avrupa Birliği	24.4	0.4	0.4	0.8	-0.5	1.2	25.6

Kaynak: Avrupa Komisyonu, EPC

Ülkeler tahmin edilen yaşlanma maliyetine göre sıralanmıştır.

* Emekliliğin yanı sıra malullük gibi emek piyasası dışındaki kişilere uzun dönemli sağlanan yardımları da kapsamaktadır.

2021 yılında AB’de uzun süreli bakım hariç kamu ve özel sağlık hizmetleri için yapılan toplam harcama GSYİH’nin %9.3’üne tekabül etmektedir. AB’de 2021 yılında sağlık hizmetleri için yapılan harcamaların önemli bir kısmı, ortalama olarak GSYİH’nin %7.6’sı, kamu harcamalarıdır. Söz konusu oran ülkeden ülkeye epey farklılık göstermektedir. Örneğin bu oran Lüksemburg’da GSYİH’nin %4.1’ini oluştururken Fransa’da ise %9.2’e kadar çıkabilmektedir. Sağlık harcamaları toplam kamu harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. 2021 yılında AB’de kamu sağlık harcamaları ortalama olarak toplam kamu harcamalarının %14.9’unu oluşturmuştur. Bilhassa COVID-19 pandemisinden bu yana AB ülkelerinin çoğunda daha da artmıştır. ³⁷

Kaynak: Avrupa Komisyonu

³⁷ European Commission (Nisan 2024) 2024 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) [2](#)

Faiz Oranlarındaki Artış ve Gelişmekte Olan Ekonomilere Etkileri

Uluslararası Finans Enstitüsü'ne³⁸ göre 307 trilyon dolara ulaşan küresel borç miktarı, COVID-19 salgını ve Ukrayna'daki savaş gibi karmaşık şoklarla birlikte son yıllarda artış göstermiştir. Bu artış, borç ödeme maliyetlerini yükselterek düşük ve orta gelirli ülkeler ile uluslararası finansal kredi kuruluşları üzerinde baskı oluşturmuştur.

Gelişmiş ekonomilerdeki faiz oranı artışları, özellikle ABD'deki parasal sıkılaştırma, gelişmekte olan ülkelerdeki finansal koşulları ciddi ölçüde etkilemektedir.³⁹ Artan ABD faiz oranları, makroekonomik açıdan kırılgan olan ekonomileri daha fazla baskı altında bırakmaktadır. ABD'nin politika faiz oranlarındaki değişikliklerin boyutu ve piyasalarda yarattığı sürpriz etki, gelişmekte olan ekonomilerdeki krizleri öngörmeye kullanılmaktadır. 1970'lerden bu yana, Federal Rezerv faiz oranlarını artırdığında, döviz, bankacılık ve borç krizlerinin ortaya çıkma olasılığı daha yüksek olmuştur. Gelişmiş ülkelerdeki faiz artışları, gelişmekte olan piyasalara yeni fon akışını engellemekte, artan faiz oranları ve değer kaybeden döviz kurları nedeniyle sermaye gelişmiş ülkelere geri çekilmekte, bu da gelişmekte olan ülkelerin kredi olanaklarını sınırlamaktadır. Bu durum, gelişmekte olan ülkeleri daha yüksek faiz oranları ile borç almaya zorlamakta ve küresel borç balonunu daha da kötüleştirmektedir.⁴⁰

2022 yılında, ABD'deki faiz oranlarındaki artışı tetikleyen faktörler arasında iyileşen ekonomik beklentiler, artan enflasyon beklentileri ve FED'in politikalarına yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Özellikle tepki şokları, gelişmekte olan ülkelerdeki finansal piyasalar için zararlı olup, yerel para birimindeki tahvil getirilerini artırarak sermaye akışlarını yavaşlatmış ve para birimlerinin değer kaybetmesine yol açmıştır. Yani ABD'de faiz oranları yükselirken, yatırımcılar daha yüksek getiri için ABD piyasalarına yönelmekte, bu da gelişmekte olan ülkelere sermaye çıkışlarının artmasına neden olmaktadır.⁴¹

Brookings'e göre, gelişmekte olan ülkelere dış borç faiz maliyeti, gelişmiş ülkelere kıyasla ortalama üç kat daha fazla olduğu belirtilmektedir. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerin gelirlerinin büyük bir kısmını faiz ödemelerine ayırmalarına neden olmaktadır. Gelişmiş ekonomilerdeki faiz artışları, gelişmekte olan piyasalar ve ülkeler için dış finansal koşulları sıkılaştırmaktadır. En az 25 gelişmekte olan ekonomi, hükümet gelirlerinin %20'den fazlasını dış kamu borçlarının ödenmesine harcamaktadır.⁴²

1970'li yıllarda, artan enerji fiyatlarından faydalanan petrol ihracatçıları, fazlalıklarını gelişmekte olan piyasalardaki borç finansmanını artırmak için kullanmıştır. 1980'lerin başında FED'in faiz artışları, ABD'deki enflasyonu düşürmüş, ancak küresel faiz oranlarını artırarak birçok gelişmekte olan ekonominin borçlarını ödeyememesine neden olmuştur. Günümüz ekonomik durumu, 1970'ler ve 1980'lerdeki benzer temellere sahip olmakla birlikte, bazı önemli farklılıklar da bulunmaktadır. Ekonomik krize verilen politika tepkileri, özellikle bazı gelişmekte olan piyasalarda ve ülkelere, geçmiş dönemlere kıyasla daha erken başlamıştır.

³⁸ Reuters, Global debt hits record \$370 trillion, debt ratios climb [↗](#)

³⁹ Worldbank, How do rising US interest rates affect emerging and developing economies [↗](#)

⁴⁰ Eastasia Forum, US interest rate hikes trample on developing economies [↗](#)

⁴¹ Worldbank, How do rising US interest rates affect emerging and developing economies [↗](#)

⁴² World Economic Forum, Debt crisis interest rates developing countries [↗](#)

Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminin Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Önemi

Gelişmiş ülkeler, 50 yılı aşkın süredir, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında, gelişmekte olan ülkelere yapılan ithalatlara tercihli tarife uygulaması önermektedir. 1968 yılında toplanan II. UNCTAD Konferansı'nda, gelişmekte olan ülkelerin sanayi malları ihracatlarını arttırabilmek amacıyla, gelişmiş ülkelerin bu ülkelere yaptıkları ithalatta belirli bir taviz marjı tanımalarını öngören bir sistem olan GTS'nin yürürlüğe konulması kararı alınmıştır. Böylece, gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere ithal ettikleri sanayi malları üzerindeki vergilerini "karşılıklık" esası dışında tek taraflı olarak sıfırlayacak veya indireceklerdir.⁴³

GTS, gelişmekte olan ülkelerin normalden daha düşük, "tercihli" tarife oranları kullanarak ihracat yapmasına olanak tanımaktadır. 1960'lı ve 70'li yıllarda gelişmekte olan ülkeler yalnızca birkaç doğal kaynak bazlı ürünü (örneğin, yağ, kahve, şeker) ihraç etmekteydi. Bu sistem aracılığıyla gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere ihracatı çeşitlendirme ve sanayileşme çabalarını desteklemeye çalışmıştır. Bugün 16 ekonomi GTS planlarını uygulamaktadır. Bu programlar, hibe veren her ülkenin özgürce tasarlayabileceği belirli ortak özellikleri paylaşan homojen olmayan ulusal önlemler dizisi olarak açıklanmaktadır. Ürün/ülke kapsamı ve tarife avantajlarının düzeyi açısından (az gelişmiş ülkeler için gümrüksüz ve kotasız pazara erişim koşulları hariç) herhangi bir eşik veya minimum gereklilik bulunmamaktadır. GTS programlarının çoğu, EAGÜ yararlanıcıları için, EAGÜ olmayan yararlanıcılara göre daha fazla sayıda ürün için genellikle sıfır olan daha düşük tercihli tarifeler şeklinde özel (daha faydalı) tercihler içermektedir.

UNCTAD'ın 2023 yılı Haziran ayında yayınlanan "Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi: Gelişmekte olan ülkeler için neden önemli?"⁴⁴ başlıklı çalışması 2004-2018 dönemine ait mevcut tercihli ticaret verilerini kullanarak GSP programlarının bazı temel özelliklerine ve konularına ışık tutmayı amaçlamıştır. GTS programları kapsamındaki tarife tercihlerinin bugün yararlanıcı gelişmekte olan ülkelerin ihracatı üzerinde ne ölçüde etki yarattığına bakıldığında EAGÜ'lere yönelik tarife avantajlarının daha kapsamlı hale geldiği ve etkin bir şekilde kullanıldığı ortaya konmuştur. Çoğu ülkede daha büyük tarife tasarrufları sağlanmıştır. Tercih marjları şeklinde daha yüksek tarife avantajı sunan ürünlerde GTS tercihlerinin kullanımı daha yaygındır. Çalışmanın verilerine göre ithalatçıların, daha düşük tarifeler yoluyla elde ettikleri mali faydalar yeterince yüksek olduğunda, en az gelişmiş ülkeler için GSP tercihlerine daha sık başvurdıklarını doğruladığı belirtilmektedir. Özellikle az gelişmiş ülkeler için olmak üzere, sınırlı sayıda ülke ve programdaki ürünlerde yüksek düzeyde fayda yoğunluğu bulunmaktadır. EAGÜ'ler hemen hemen tüm ürünler için gümrüksüz muameleden yararlandığından, tarife imtiyazları yoluyla daha fazla iyileştirme için yalnızca sınırlı bir kapsam bulunmaktadır. Bu, ihracatçı ülkelerin daha geniş bir ürün yelpazesinde tercihli tarifelerden yararlanma yeteneğini etkileyen faktörlerin daha iyi anlaşılmasının önemini vurgulamaktadır.

Öte yandan en az gelişmiş ülkeler dışındaki ülkelere yönelik GTS programları, ihracatlarına yönelik tarife teşvikleri sağlamada daha az etkili hale gelmiştir. Ürün kapsamının genişletilmesi ve GTS tarifelerinin daha da azaltılmasının tercih değerlerini arttıracığı ifade edilmektedir. Menşe kurallarının gevşetilmesini ve basitleştirilmesinin de GTS programlarını daha şeffaf hale getireceği belirtilmektedir. Mevcut durumda EAGÜ'lerin küresel değer zincirlerine entegre olmakta zorlandığı, bölgesel ticaret entegrasyon süreçlerinin dışında kaldığı ifade edilmektedir. Menşe kurallarının uyarlanmasının küresel değer zincirlerinin içindeki ticarete katılmayı kolaylaştırabileceği ifade edilmektedir. Örnek olarak daha esnek menşe kurallarının yalnızca parça ve bileşen ticaretini teşvik etmekle kalmayacağı, aynı zamanda

⁴³ Ticaret Bakanlığı [2](#)

⁴⁴ UNCTAD, The Generalized System of Preferences: How much does it matter for developing countries [2](#)

tercihli oranlardan yararlanmak için az gelişmiş ülkelere yönelik doğrudan yabancı yatırımların çekilmesine katkıda bulunabileceği açıklanmaktadır.

Çalışmaya göre serbest ticaret anlaşmalarının yaygınlaşmasının GTS'nin geleceği açısından oynadığı rolün edilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. GTS kapsamındaki tarife avantajları, ticaretin serbestleştirilmesi ve serbest ticaret anlaşmalarının yaygınlaşmasından kaynaklanan tarife indirimlerinden gün geçtikçe daha fazla etkilenmektedir. STA'lar kapsamında GTS yararlanıcı olmayan taraflar, GTS yararlanıcılarının belirli pazarlara erişmesi için denk eşdeğer koşullardan hatta daha iyi koşullardan faydalanabilmektedir. STA'ların yaygınlaşmasının gelişmekte olan ülkeler için de zorluklar yarattığı değerlendirilmektedir. Gerek GTS'ler gerek de STA'lar büyük pazarlara tercihli oranlarla erişim imkanı verse gelişmekte olan ülkeler tarafında karşılıklı ticaret imtiyazları gerektirmektedir. Yerli firmalar ve endüstriler üzerinde oluşabilecek rekabet baskısının özellikle küçük işletmeler tarafında daha yüksek hissedilebileceği belirtilmektedir. Bunların yanı sıra GTS planlarından nihai olarak yararlanacak ekonomik aktörlerin belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Hizmetler ve dijital mal ve hizmetlerin ticaretinin uluslararası ticarete etkin bir güç haline gelmesine işaret edilerek GTS tercihlerinin ticaretin bu değişen yapısına ve modellerine uyarlamanın yenilikçi yollarının bulunmasının gelişmekte olan ülkeler açısından daha anlamlı olacağına değinilmektedir.